

Obilježja vanjskotrgovinske razmjene Mađarske

Sertić, Damjana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:650982>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-10**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

DAMJANA SERTIĆ

OBILJEŽJA VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE MAĐARSKE

Završni rad

Pula, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

DAMJANA SERTIĆ

OBILJEŽJA VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE MAĐARSKE

Characteristics of the Hungarian external trade

Završni rad

JMBAG: 1688-E, izvanredni student

Studijski smjer: Financijski menagement

Predmet: Međunarodna ekonomija

Znanstveno područje: Društvena znanost

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Međunarodna ekonomija

Mentor / Mentorica: prof.dr.sc. Ines Kersan-Škabić

Pula, rujan 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Damjana Sertić, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera financijski management ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, 16.09.2016 godine

Student

Damjana Sertić

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Damjana Sertić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Obilježja vanjskotrgovinske razmjene Mađarske koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 16.09.2016

Potpis

Damjana Sertić

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OBILJEŽJA GOSPODARSTVA MAĐARSKE	2
2.1 Osnovni pokazatelji gospodarskog razvoja Mađarske.....	2
2.2 Ulazak u Europsku Uniju.....	12
2.3 Utjecaj Europske Unije na gospodarstvo Mađarske.....	16
3. VANJSKOTRGOVINSKA BILANCA MAĐARSKE	20
3.1 Uvoz Mađarske.....	21
3.1.1 Struktura uvoza Mađarske.....	21
3.1.2 Uvozni proizvodi.....	23
3.2 Izvoz Mađarske.....	25
3.2.1 Struktura izvoza Mađarske.....	25
3.2.2 Izvozni proizvodi.....	28
3.3 Vanjska trgovina uslugama.....	30
4. ROBNA RAZMJENA MAĐARSKE S HRVATSKOM	32
4.1 Izvoz i uvoz Mađarske sa Hrvatskom.....	32
4.2 Mađarske tvrtke u Hrvatskoj.....	33
4.3 Hrvatske tvrtke u Mađarskoj.....	35
5.ZAKLJUČAK	38
LITERATURA	40
POPIS ILUSTRACIJA	44
SAŽETAK	45
SUMMARY	46

1. UVOD

Mađarska ima napredno i diverzificirano gospodarstvo slobodnog tržišta. Nakon službenog završetka socijalizma više od 85% gospodarstva je privatizirano. Mađarska je doživjela značajne gospodarske reforme od 1989. godine uključujući privatizaciju, reformu državnih sektora kao što su sustavi zdravstva, mirovina, socijalne sigurnosti, te potpore stanogradnje. Također je doživjela značajan regionalni razvoj i poticanje stranih i domaćih investicija. Mađarska je imala veliki utjecaj na ulazak Hrvatske u Europsku uniju, što se prvenstveno odnosilo na pomoć mađarske vlade koja je slala svoje veleposlanike da Hrvatskoj konkretnim savjetima pomognu u procesu pregovaranja s Europskom Unijom i da prenesu iskustva iz tog procesa, ponude eksperte koji bi pobliže objasnili kako riješiti pojedine zapreke u pregovorima.

Što se tiče međusobnih odnosa između Mađarske i Hrvatske oni su svakako od izuzetne važnosti za vanjskotrgovinsku razmjenu obje zemlje.

Cilj ovog završnog rada je istražiti, analizirati i sustavno prikazati obilježja vanjskotrgovinske razmjene Mađarske.

Znanstvene metode koje su korištene prilikom izrade ovog rada su metoda analize i sinteze, metoda komparacije, deskriptivna metoda, statistička metoda i metoda promatranja.

Rezultati istraživanja prikazani su u 5 povezanih cjelina.

U Uvodu su navedeni problem i cilj istraživanja, te znanstvene metode koje su se koristile u završnom radu.

U drugom dijelu prikazani su temeljni ekonomski pokazatelji gospodarstva Mađarske.

Treći dio rada predstavlja analizu uvoza i izvoza Mađarske, prema strukturi zemalja i proizvodima.

U četvrtom dijelu detaljnije se prikazuje robna razmjena između navedenih zemalja. Nadalje se ukratko prikazuju mađarske tvrtke u Hrvatskoj i hrvatske tvrtke u Mađarskoj.

2. OBILJEŽJA GOSPODARSTVA MAĐARSKE

Površina Mađarske prostire se na 93 024 km², te danas broj oko 9. 879. 000 milijuna stanovnika. Mađarska spada u strukturnu, političku i institucionalnu otvorenu ekonomiju u srednjoj Europi, te je dio jedinstvenog tržišta Europske unije. Kao i većina ekonomija istočne Europe, gospodarstvo Mađarske doživjelo je liberalizaciju tržišta u ranim 1990-im kao dio tranzicije iz socijalističkog gospodarstva u tržišno gospodarstvo. Poslijednjih godina Mađarsko gospodarstvo ostvaruje intezivan gospodarski rast. Gospodarskoj strukturi Mađarske u velikoj mjeri pridonosi razvoj industrije, poljoprivrede i uslužnog sektora. Poljoprivreda u ukupnom BDP-u Mađarske sudjeluje s 4,5% što je najmanje u odnosu na industriju koja u ukupnom BDP-u sudjeluje s 30,1% dok uslužni sektor sudjeluje s 65,7% u BDP-u. Upravo udio uslužnog sektora u BDP-u iznosi najviše i stalno raste zahvaljujući ulaganjima u infrastrukturu i turizam koji je od primarne važnosti. Mađarska pokušava što je moguće više sredstava privući iz EU fondova kako bi što više poboljšala gospodarsku strukturu zemlje i tako postala među uspješnijim zemljama svijeta. Mađarska je članica brojnih međunarodnih organizacija, pa je tako članica Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD, engl. Organisation for Economic Co-operation and Development) postala od 1995. godine, članica Svjetske trgovinske organizacije (WTO, engl. World Trade Organization) od 1996. godine, i članica Europske unije od 2004. godine.¹

2.1 Osnovni pokazatelji gospodarskog razvoja Mađarske

U ovom dijelu analizirati ćemo slijedeće gospodarske pokazatelje: BDP, inflaciju, nezaposlenost, zaposlenost, kolika su izravna ulaganja, vanjski dug, te porezne stope.

Tabela 1. prikazuje vrijednost BDP-a Mađarske od 2005. do 2014. godine. Uočava se da je mađarski BDP rastao do 2008. godine kada je iznosio 107.613 milijuna eura, te je zatim 2009. godine drastično pao zbog recesije u eurozoni. Zabilježen pad bio je i u 2012. godini, ali 2013. i 2014. godine ponovno je došlo do rasta usred porasta privatne potrošnje i investicija, povećanja izvoza, te blagog rasta državne potrošnje kada je BDP iznosio 104.256 milijuna eura. BDP po

¹ Hungarian Government, Economy of Hungary, dostupno na http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/CN/en/en_Bilateralis/economy.htm?printable=true

stanovniku je općenito rastao u promatranom razdoblju, te je u 2005. godine iznosio 8.976 eura po stanovniku da bi 2008. iznosio 10.720 eura po stanovniku. 2009. godine uslijed ekonomske krize pao je na 9.337 eura. Zabilježen pad bio je i u 2012. godini, nakon čega se bilježi pozitivan trend u 2013. i 2014. godini kada je BDP po stanovniku iznosio 10.566 eura. Što se tiče kretanja stope BDP-a da se zaključiti kako je najbolja stopa rasta zabilježena u 2005. godini dok je najlošija stopa BDP-a zabilježena 2009. godine.

Tabela 1. BDP-a Mađarske u razdoblju od 2005. do 2014. godine

Godina	BDP u milijunima eura	BDP po stanovniku u eurima	Stope rasta BDP-a %
2005	90.544	8.976	4.4
2006	91.341	9.069	3.8
2007	101.621	10.105	0.4
2008	107.613	10.720	0.8
2009	93.588	9.337	-6.6
2010	98.222	9.822	0.7
2011	100.762	10.104	1.8
2012	98.916	9.971	-1.7
2013	101.257	10.235	1.9
2014	104.256	10.566	3.7

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Tabela 2 prikazuje broj i strukturu zaposlenih prema gospodarskim djelatnostima za Mađarsku u razdoblju od 2004. do 2014. godine. Može se uočiti da je zaposlenost padala u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva sve do 2009. godine, nakon čega je 3 godine bilježila rast i zatim nastavila s opadanjem. Zaposlenost u rudarstvu, te proizvodnji struje, plina i slično je oscilirala, ali je uglavnom imala negativan trend posljednjih godina. U građevinskoj industriji zaposlenost se povećavala uglavnom do 2007. godine te je od tada počela opadati. U uslužnim djelatnostima zaposlenost u gotovo svim promatranim godinama raste. U konačnici najveći broj

zaposlenih nalazi se u uslužnim djelatnostima kao što je ugostiteljstvo, hotelijerstvo, usluge smještaja, mnogobrojnim trgovina na malo i veliko, te brojnim drugim uslužnim djelatnostima.

Tabela 2. Broj i struktura zaposlenih prema gospodarskim djelatnostima u razdoblju od 2004. do 2014. odine (u tisućama) i u %

Industrije	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%	2014	%
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	366,9	8,8	344,9	8,3	336,6	8,0	315,8	7,5	293,2	7,1	278,5	6,9	280,7	6,9	291,1	7,1	302,3	7,4	281,0	6,9	278,4	6,6
Rudarstvo; proizvodnja; struja, plin, opskrba grijanja i klimatizacije; opskrba vodom; kanalizacija, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.021,2	24,4	991,6	23,8	992,3	23,7	991,7	23,5	978,1	23,6	923,8	22,8	920,0	22,6	945,0	23,1	922,3	22,5	843,2	20,8	897,5	21,2
Od čega																						
Proizvodnja	920,5	22,0	888,7	21,3	887,1	21,2	891,8	21,1	884,8	21,3	828,6	20,5	819,5	20,1	848,9	20,8	828,9	20,2	760,3	18,8	811,4	19,2
Građevinarstvo	298,2	7,1	303,6	7,3	307,6	7,3	315,5	7,5	308,9	7,5	292,3	7,2	275,0	6,7	269,2	6,6	261,8	6,4	259,8	6,4	268,4	6,3
Usluge	2.500,1	59,7	2.534,0	60,7	2.555,7	61,0	2.599,1	61,6	2.565,9	61,9	2.548,3	63,0	2.601,6	63,8	2.584,5	63,2	2.609,0	63,7	2.661,8	65,8	2.789,5	65,9
Od čega																						
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala; prijevoz i skladištenje; smještaj i ugostiteljstvo	966,2	23,1	1.002,3	24,0	1.007,8	24,0	1.019,1	24,1	998,0	24,1	978,3	24,2	1.005,0	24,6	1.001,2	24,5	1.001,4	24,5	981,2	24,3	1.010,4	23,9
Sve industrije (domaći koncept)	4.186,4		4.174,2		4.192,2		4.222,1		4.146,1		4.043,0		4.077,2		4.089,8		4.095,4		4.045,9		4.233,8	

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Tabela 3 prikazuje stope zaposlenosti u Mađarskoj od 2004. do 2014. godine. U 2004. godini stopa zaposlenosti je iznosila 50.5% , te je kroz godine varirala da bi u 2014. godini ostvarila najveću stopu u iznosu od 54.1%. U odnosu na zemlje EU-28 čija je stopa u 2004. godini iznosila 67,3%, te je do 2014 dosegla stopu od 69,2% možemo zaključiti kako Mađarska ima nižu stopu zaposlenosti u odnosu na te zemlje, ali je na odličnom putu da postigne uspjeh kao samostalna zemlja u još boljoj stopi zaposlenosti.

Što se tiče zaposlenosti u odnosu muškaraca i žena tijekom promatranog razdoblja možemo uočiti kako je više bilo zaposlenih muškaraca u odnosu na žene.

Tabela 3. Stopa zaposlenosti u Mađarskoj od 2004. do 2014. godine

	Muškarci	Žene	Ukupno
2004	57.5	44.1	50.5
2005	57.4	44.2	50.5
2006	58.0	44.4	50.9
2007	57.8	44.1	50.7
2008	56.9	43.8	50.0
2009	55.1	43.1	48.8
2010	54.2	43.6	48.7
2011	55.0	43.7	49.1
2012	55.7	44.9	50.1
2013	57.4	45.4	51.2
2014	60.8	48.0	54.1

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Tabela 4 prikazuje stope nezaposlenosti u Mađarskoj od 2004. do 2014. godine. U 2004. godini zabilježena je najniža stopa nezaposlenosti koja je iznosila 6.1%, ali se kroz godine ona sve više povećavala. U 2007. godini došlo je do malog smanjenja stope, ali već u slijedeće 3 godine nezaposlenost je postepeno rasla, te je u 2010. godini ostvarena najviša stopa nezaposlenosti koja je iznosila 11,2%. Nakon 2010. stopa počinje opadati kroz godine, te u 2014. dosegla je 7,7%. Tijekom prvog promatranog razdoblja nešto je više bilo nezaposlenih žena u odnosu na muškarce, međutim od 2009. godine situacija se malo promjenila, te je više bilo nezaposlenih muškaraca. Stope su svakako varilale kroz godine, ali su se pokazatelji u 2014. godini ipak ujednačili.

Tabela 4. Stope nezaposlenosti u Mađarskoj od 2004. do 2014. godine

	Muškarci	Žene	Ukupno
2004	6,1	6,1	6,1
2005	7,0	7,5	7,2
2006	7,1	7,9	7,5
2007	7,1	7,7	7,4
2008	7,7	8,0	7,8
2009	10,3	9,7	10,0
2010	11,6	10,7	11,2
2011	11,1	11,0	11,0
2012	11,3	10,6	11,0
2013	10,2	10,1	10,2
2014	7,6	7,9	7,7

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Šokovi koji su tijekom desetljeća tranzicije zasigurno utjecali na kretanje nezaposlenosti su gubitak tržišta, drastičan pad outputa, inflacija, troškovi privatizacije i pretvorbe, te nepripremljenost domaćeg tržišta za prodor na inozemno tržište, ali i uvozu konkurenciju. Tranzicijske zemlje su naslijedile određene karakteristike radne snage, zaposlenih poput pitanja sigurnog zapošljavanja i sigurnosti posla, skrivene nezaposlenosti, dominacije zaposlenosti u javnom sektoru, te visoke jednakosti distribucije dohotka.²

Tabela 5 prikazuje indeks potrošačkih cijena Mađarske od 2002. do 2015 . godine. Inflacija Mađarske iznosila je od 3,6% do čak 8%. Najniža stopa inflacije bila je 2014. Godine, te je iznosila svega 1,7%. Domaća potražnja je zbog fiskalne konsolidacije i loših kreditnih uvjeta smanjena, stoga je Vlada uvela nove poreze na telekomunikacijske i energetske kompanije, maloprodajne lance, banke, a nedavno i na financijske transakcije. Istodobno, državna regulatorna agencija početkom godine smanjila je za 10% cijene osnovnih energenata (plina i struje) i ostalih komunalnih usluga (distributeri energentima uglavnom su strane kompanije).³

² Škare, M. (2001): Nezaposlenost u Hrvatskoj i determinante potražnje za radom, Vol. 8 broj 1, Zagreb: Revizija za socijalnu politiku, str. 20

³ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Gospodarska diplomacija, Mađarska, dostupno na <http://gd.mvep.hr/hr/strana-trzista/madarska,32.html>

Tabela 5. Indeks potrošačkih cijena Mađarske u razdoblju od 2002. do 2015.

Godina	Hrana	Alkoholna pića, duhan	Odjeća i obuća	Potrošačka dobra	Goriva i energija	Ostala dobra uključujući motorna goriva	Usluge	Ukupno
2002	105,4	109,7	104,0	98,4	105,5	104,1	106,4	105,3
2003	102,7	110,7	103,0	98,6	107,3	103,9	105,9	104,7
2004	106,5	111,3	103,4	99,4	114,1	103,9	107,6	106,8
2005	102,5	103,3	100,2	97,7	106,2	104,5	105,5	103,6
2006	107,7	104,3	99,3	96,0	106,4	102,7	104,1	103,9
2007	111,5	106,7	101,0	98,7	124,6	104,0	107,4	108,0
2008	110,2	105,6	100,0	99,3	112,7	104,6	105,0	106,1
2009	104,4	107,5	100,5	102,6	108,2	101,1	104,6	104,2
2010	103,2	108,2	99,6	100,2	106,3	108,8	104,3	104,9
2011	106,6	100,5	102,9	98,6	105,7	106,2	102,2	103,9
2012	105,9	112,7	102,6	98,8	106,2	107,2	104,2	105,7
2013	102,8	110,9	99,6	98,1	91,5	100,5	103,6	101,7
2014	99,6	106,2	99,3	99,5	88,3	99,5	101,8	99,8
2015	100,9	103,1	100,0	100,8	97,1	95,4	101,9	99,9

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Bez obzira na stupanj razvoja, zemlje se susreću sa inflacijom. U želji za zaustavljanjem ili smanjivanjem inflacije potrebno je biti krajnje oprezan jer to može dovesti do usporavanja gospodarskog rasta i povećanja nezaposlenosti. Gledajući to sa druge strane, zaustavljanje velikih stopa inflacija je nužan preduvjet za normalnu gospodarsku aktivnost pa je u takvim slučajevima efekt smanjenja inflacije na gospodarstvo pozitivan. Visoka inflacija dovodi do gubitka povjerenja ljudi u valutu i monetarne vlasti, te je potrebno dugo razdoblje stabilnosti kako bi se vratilo povjerenje u državu.

Od samog početka tranzicije prema demokratskom tržišnom gospodarstvu na kraju 1980-ih, Mađarska je privlačila stabilan dotok stranog kapitala, putem različitih sektora gospodarstva. Mađarska je do 2006. godine privukla približno oko 50 milijardi eura inozemnih izravnih ulaganja.⁴ Pretežito su to bila greenfield ulaganja. Iako su inozemna izravna ulaganja ulazila u Mađarsku čak i ranije, njihov obujam bio je vrlo nizak. U ranim 1990-ima, tržišno bazirana privatizacija, koja je predstavljala jedinstven fenomen u regiji u to vrijeme, bila je glavni poticaj za ulaganje u Mađarsku. Inozemna izravna ulaganja igrala su vitalnu ulogu u restrukturiranju

⁴ <http://www.mfa.gov.hu/kum/en/bal/>

mađarskog gospodarstva što je olakšalo učinkovit rast, tehnološko osuvremenjivanje, stvaranje izvoznog kapaciteta prijeko potrebnog za gospodarski rast i otvaranje novih radnih mjesta.

Tabela 6 prikazuje vrijednost zaliha direktnih stranih investicija od 2002. do 2014. godine. Uočava se da su takve investicije u 2002. godini iznosile 36.224 milijuna američkih dolara, a u 2012. godini čak 104.017 milijuna američkih dolara. Pad vrijednosti direktnih stranih investicija uočava se u 2008. i 2010. godini uslijed gospodarske krize.

Tabela 6. Zalihe direktnih stranih investicija u Mađarsku (u milijunima USD)

Godina	FDI	FDI per capita
2002	36.224	3.557
2003	48.340	4.760
2004	61.567	6.078
2005	61.110	6.047
2006	80.153	7.946
2007	95.469	9.479
2008	88.054	8.755
2009	98.876	9.845
2010	90.845	9.062
2011	85.331	8.531
2012	104.017	1.042
2013	108.231	10.886
2014	98.360	9.928

Izvor: UNCTAD, dostupno na <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>

Republika Mađarska je 1968. godine započela s velikim brojem reformi u cilju uspostavljanja tržišnog sustava, što joj je omogućilo da se zadužuje na inozemnim tržištima kapitala već 70-ih godina prošlog stoljeća. Mađarska je bila jedna od najliberalnijih i ekonomski vrlo naprednih gospodarstva za vrijeme bivšeg istočnog bloka, no zbog nedostatka ulaganja u industriju i zakašnjele reakcije na ekonomsku krizu u ranim 70-im godinama, morala se zadužiti na inozemnom tržištu kapitala. Zaduživanje je brzim tempom raslo i tijekom 80-ih godina, pa je Mađarska time već u 80-im godinama imala najveći udio vanjskog duga po glavi stanovnika u grupi zemalja bivšeg istočnog bloka.

Tabela 7 prikazuje vanjski dug u razdoblju od 2002. do 2013. godine. U 2002. godini iznosio je oko 39.386,7 milijuna eura ili 55,9% tadašnjeg BDP-a, da bi se kroz promatrano razdoblje gotovo udvostručio, te je u 2013. iznosio 77.698,2 milijuna eura ili 79,2% BDP-a. Osim što se udvostručio u apsolutnom iznosu uočava se da je puno više porastao u relativnom iznosu u odnosu na vrijednost BDP.

Tabela 7. Vanjski dug u razdoblju od 2002. do 2013. godine u milijunima eura i u % BDP-a

Godina	Dug (% od BDP-a)	Dug
2002	55,9	39.386,7
2003	58,6	43.313,8
2004	59,5	48.855,2
2005	61,7	54.769,3
2006	65,9	59.037,4
2007	67	66.623,6
2008	73	77.120,2
2009	79,8	72.885,3
2010	82,2	79.131,4
2011	82,1	81.260,3
2012	79,8	77.336,4
2013	79,2	77.695,2

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Odnos ukupnog vanjskog duga i bruto domaćeg proizvoda D/BDP - pokazuje koji je stupanj opterećenja tekuće ekonomske aktivnosti vanjskim dugom. Povećanje tog pokazatelja može upućivati na probleme solventnosti zemlje i njezine nemogućnosti otplate duga. Prema Svjetskoj banci klasifikacija zemalja je sljedeća:

- $D/BDP \leq 48\%$ manje zadužena zemlja
- $48\% < D/BDP \leq 50\%$ srednje zadužena zemlja
- $D/BDP > 80\%$ visoko zadužena zemlja

Sukladno tome, Mađarska je 2002. godine bila gotovo srednje zadužena zemlja ali su se pokazatelji tijekom promatranog razdoblja pogoršali te je u 2013. godini klasificirana kao gotovo visoko zadužena zemlja.⁵

⁵ Franc, S., Bilas, V. i Cvitković, V.: Zaduzenost Republike Hrvatske i zemalja srednje i istočne Europe, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, serija članaka u nastajanju, 2011, br- 11-02.

Tabela 8 prikazuje kretanja poreznih stopa u Mađarskoj. Može se uočiti da su indirektni porezi, prvenstveno PDV 2006. godine iznosio 20% da bi 2010. godine porastao na 25% a već 2012. godine na čak 27%. Porez na dobit 2006. godine iznosio je 16% te se 2010. godine povećao na 19%. Porez na dohodak je iznosio 36% ali se 2010. godine smanjio na 32% da bi već 2011. godine značajno pao na 16%. Socijalni doprinosi zaposlenika su porasli sa 13% 2009. godine na čak 18,5%. Socijalni doprinosi poslodavaca su pali sa 32% 2009. godine na 28,5%. Može se zaključiti da su PDV i porez na dobit kroz promatrano razdoblje porasli. Porez na dohodak se značajno smanjio, dok su se socijalni doprinosi zaposlenika blago povećali a socijalni doprinosi poslodavaca blago smanjili.

Tabela 8. Kretanje poreznih stopa u Mađarskoj u razdoblju od 2006.do 2014. godine

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Indirektni porezi (PDV) standardna stopa	20	20	20	20	25	25	27	27	27
Porez na dobit (korporativna stopa)	16	16	16	16	19	19	19	19	19
Porez na dohodak (individualna stopa poreza)	36	36	36	36	32	16	16	16	16
Socijalni doprinosi zaposlenika	-	-	-	13	17	17	17,5	18,5	18,5
Socijalni doprinosi poslodavaca	-	-	-	32	32	27	27	28,5	28,5

Izvor: KPMG International, dostupno na <http://www.kpmg.com/Global/en/services/Tax/tax-tools-and-resources/Pages/tax-rates-online.aspx>

Privremeni porez na financijski sektor uveden je 2010. godine, banke u trogodišnjem razdoblju plaćaju 0,5% poreza na ukupnu vrijednost bilance iznad 50 milijardi mađarskih forinti, te 0,15% na ukupnu vrijednost bilance ispod toga iznosa. Prihodi osiguravatelja oporezuju se po stopi od 6,2%. Novi porez je povisio prihode u proračunu za 395 milijuna eura. Telekomunikacijske kompanije s godišnjim prihodom do 500 milijuna mađarskih forinti plaćaju porez od 2% od neto prihoda, kompanije s prihodom od 500 milijuna do 5 milijardi mađarskih forinti plaćaju 4%, a kompanije s prihodom većim od 5 milijardi mađarskih forinti plaćaju 6,5% poreza od ostvarenog neto prihoda. Zakon o poreznom sustavu uvodi jedinstvenu poreznu stopu na osobni prihod od 16%. Smanjena je i uvedena jedinstvena porezna stopa na kapitalnu dobit, kamate, tečajne

dobitke i dividendu u visini od 16%, a povećane su i trošarine na cigarete za 4-5%. Porez na dobit po odbitku se plaća na dividende, kamate i honorare za nerezidentne fizičke osobe.⁶

Unatoč gore navedenim gospodarskim pokazateljima, Mađarska nije mogla izbjeći pojavu duboke recesije zbog transformacije gospodarstva. Novoizabrana mađarska vlada (1990. godine) suočila se s usporenim rastom proizvodnje, porastom inflacije i nezaposlenosti, iznimno visokim stranim dugom, te vrlo visokim proračunskim deficitom. U prvim godinama tranzicije Mađarska je upala u duboku recesiju praćenu padom BDP-a u razdoblju od 1990. do 1993. godine. U 1993. i 1994. godini, deficit vanjskotrgovinske bilance dostigao je gotovo 10% BDP-a. To se događalo u trenutku kad je Mađarska ionako bila opterećena vrlo visokim vanjskim dugom. U ožujku 1995. godine, Vlada je pokrenula stabilizacijski program s ciljem da se gospodarstvo izvede na održivi put rasta uz nisku stopu inflacije. Kao potpora programu, uvedene su ubrzane strukturalne reforme i planirane devalvacije valute, novi tečajni mehanizam, vrlo kruta politika plaća u javnom sektoru te fiskalne mjere koje su potaknule rast prihoda i smanjenje troškova. Provedba tog programa dala je dobre rezultate te je proračunski deficit bio 3,5% u 1996. godini.⁷ Učinci globalne financijske krize u listopadu 2008. godine prelijevali su se i na mađarsko gospodarstvo, koje je između Hrvatske i Estonije, ali i svih istočnih i srednjoeuropskih zemalja pretrpjelo najgore posljedice krize. Uslijed recesije potražnja za mađarskim proizvodima i uslugama drastično je smanjena od strane glavnih trgovinskih partnera, zemalja Europske Unije. Također, loša ekonomska politika koja se u zemlji vodila godinama, također je uzela svoj danak. Usporavanje gospodarske aktivnosti, praćeno sve jačim recesijskim kretanjima, dovelo je do sve teže dostupnosti vanjskih izvora financiranja i njihove sve veće cijene na inozemnim financijskim tržištima. Krajem 2008. godine razvoj financijske krize doveo je do toga da je mogućnost pribavljanja vanjskih financijskih sredstava radi financiranja potreba i refinanciranja obveza postala mnogo važnije pitanje od same veličine vanjskog duga.

Međutim posljednjih godina mađarska vlada je provođenjem brojnih mjera ekonomske politike uspjela poboljšati stanje u zemlji, te je postigla rast. To se prvenstveno odnosilo na smanjenje vanjskog duga čime je Mađarska umjesto novih zaduživanja rješenje potražila u financiranju

⁶ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Gospodarska diplomacija, Mađarska, dostupno na <http://gd.mvep.hr/hr/strana-trzista/mađarska,32.html>

⁷ Nizak, P. (2002.): Decentralizacija i sudjelovanje građana na lokalnoj razini, Uloga nevladinih organizacija u lokalnim procesima odlučivanja: primjer Mađarske, Zagreb: Zaklada Friedrich Ebert, Ured u Zagrebu, str. 57.

vlastitim izvorima sredstava. Vlada je donijela niz novih mjera za unaprijeđenje poreznog sustava, čime je smanjila poreze za male tvrtke sa 19% na 10 % jer one zapošljavaju većinu stanovništva, dok je porezni teret prenijela na korporacije i banke koji nisu bili generator zapošljavanja. Uvela je jedinstveni porez na plaće koji iznosi 16% protiv kojeg su se protivili radnici što je ubrzo pokazalo rezultate čime je došlo do otvaranja novih radnih mjesta, smanjenja nezaposlenosti, te je uvela privremeni porez u trajanju od tri godine za velike tvrtke. Također je došlo i do nacionalizacije privatnih mirovinskih fondova, te je novce vlada stavila pod kontrolu i dio iskoristila za vraćanje međunarodnih dugova.⁸

Također mađarska vlada zabranila je kredite u stranim valutama, pogotovo zato što je imala problema sa kreditima u švicarskim francima čime je postigla rezultat izlaska iz prekomjernog deficit, te ga je smanjila na samo 1,9% BDP-a. Mađarska je uspjela prijevremeno otplatiti dug Međunarodnom monetarnom fondu čija je sredstva osigurala iz neiskorištenog dijela kredita i vladinih obveznica čime je javni dug pao ispod razine od 80% BDP-a.

2.2 Ulazak u Europsku Uniju

Odnosi Mađarske i Europske unije datiraju s kraja šezdesetih godina kada su promatrani s političke razine nakon promjene političkog sustava, kada je nakon prvih slobodnih izbora Europska integracija postala najvažniji vanjskopolitički cilj zemlje. Bio je to dug put od početka pristupnih pregovora u 1990.-im godinama pa sve do potpisivanja Ugovora o pristupanju u 2003. godini, a i na kraju do punopravnog članstva Europske unije.

Odnosi između Mađarske i Europske unije sežu čak četiri desetljeća unatrag. Proboj u velikoj mjeri trgovinskih odnosa sa "tehničkom naravi" je došao u 1988. godini, kada je Mađarska bila prva među zemljama Srednje i Istočne Europe za uspostavu diplomatskih odnosa s Europskom Zajednicom (EZ-a) i potpisivanjem ugovora.

⁸ Hungarian Government , dostupno na <http://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy>

Na summitu u Parizu 1989. godine, čelnici sedam vodećih industrijskih zemalja svijeta (G7) zadužile su komisiju Europske Zajednice (EZ) za pokretanje mjera koje osiguravaju financijsko-gospodarsko-tehničku pomoć Mađarskoj i Poljskoj, kao dvije najnaprednije zemlje u svojim reformskim procesima. Komisija Europske Zajednice sastavila je pregovaračke timove iz najvećih svjetskih razvijenih zemalja (G24) u Briselu od kolovoza do kraja rujna 1989. godine kako bi uspostavila okvir za pomaganje Mađarske i Poljske. Kao rezultat toga, pokrenut je PHARE program. On je kao pretpristupni bio instrument namijenjen zemljama kandidatkinjama Srednje i Istočne Europe kao program pomoći u pripremanju za članstvo u EU. PHARE program odnosi se na zemlje pristupnice i zemlje kandidatkinje i primarno uključuje mjere za izgradnju institucija (sa uključujućim investicijama), kao i mjere napravljene za promoviranje ekonomske i socijalne kohezije.⁹ Od 01. siječnja 2007. PHARE je (kao i ostali dotadašnji EU programi pomoći) zamijenjen novim programom IPA (engl. Instrument for Pre-accession Assistance).¹⁰ Program IPA uspostavljen je Uredbom Vijeća EU br. 1085/2006, a njegova financijska vrijednost za sedmogodišnje razdoblje za sve države korisnice iznosi 11,468 milijardi eura. 12. lipnja 2007. godine donesena je Uredba komisije br. 718/2007 o provedbi Uredbe Vijeća EU o uspostavi programa IPA. Zbog učinkovitije provedbe osnovnih ciljeva IPA program je podijeljen na pet komponenti: pomoć u tranziciji i jačanje institucija, prekogranična suradnja, regionalni razvoj, razvoj ljudskih potencijala te ruralni razvoj.¹¹

Vijeće ministara na sastanku u studenom 1989.godine - u skladu s preporukama iz PHARE programa – usvojilo je rezoluciju u kojoj se navodi da će (umjesto da se drže izvornog datuma 1995. godine, koji se spominje u ranijim bilateralnim sporazumima) Zajednica ukinuti posebne carine nametnute mađarskim proizvodima od 1. siječnja 1990. godine. Svaka politička stranka izabrana od Mađarske nacionalne skupštine nakon promjene političkog sustava na prvim slobodnim izborima 1990. godine, pristala je da će osim izgradnje demokracije, tržišne ekonomije i vladavine prava, pristupanje Europskim zajednicama biti prioritet za mađarsku politiku. U Briselu su zatim potpisani dokumenti o kreditu u iznosu od 1 milijardu američkih

⁹ Središnja agencija za financiranje i ugovaranje, PHARE, dostupno na <http://www.safu.hr/hr/o-programima-eu/prva-generacija-eu-fondova/phare>

¹⁰ Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Programi pomoći Europske unije, dostupno na <http://www.mzoip.hr/print.aspx?id=7852>

¹¹ Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije (2007.): Instrument pretpristupne pomoći (IPA), Zagreb: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU, str. 4.

dolara od strane Europske komisije za promicanje strukturnih promjena. Mađarska nacionalna banka dobila je prvi dio glavnice kredita u iznosu od 430 milijuna američkih dolara sredinom travnja 1990. godine. Diplomatsko predstavništvo komisije otvoreno je u Budimpešti 1990. godine te je imalo aktivnu ulogu u pripremama za članstvo. Na sastanku Europske unije u Dublinu u lipnju 1990. godine, 12 članica iniciralo je početak pregovora i uspostavu "novih tipova odnosa" sa zemljama Srednjo-istočne Europe.

Prvi krug pregovora o Sporazumu o pridruživanju između Europske zajednice i Mađarske organizirana je u Briselu krajem 1990. godine. József Antall potpisao je Sporazum o pridruživanju 16. prosinca 1991. godine, koji je na kraju stupio na snagu 1. veljače 1994. godine. Privremeni sporazum o trgovinskoj politici bio je na snazi tijekom ovog prijelaznog razdoblja.

U lipnju 1993. godine, države članice koje su sudjelovale na sastanku u Kopenhagenu izjavile su po prvi put da nove demokracije srednje i istočne Europe mogu postati članice Europske unije, pod uvjetom da ispunjavaju "kopenhaške kriterije" po pitanju političkih, ekonomskih i pravnih kriterija.

1. travnja 1994. godine, mađarski ministar vanjskih poslova Géza Jeszenszky predao je formalni zahtjev za članstvo u EU-u Ateni. Kao rezultat toga, Europsko vijeće u lipnju 1994. godine u Korfu zadužilo je Komisiju da razvije strategiju koja će pomoći u pripremi zemalja srednje i istočne Europe za pristupanje.

Na summitu Europske Unije u prosincu 1995. godine u Madridu, lideri tadašnjih 15 članica Europske unije zatražili su od Komisije da podnese što je prije moguće izvještaj o financijskim procjenama ostalih članica istočnih europskim zemalja uslijed posljedice budućeg proširenja unije.

U travnju 1996. godine sastavljen je upitnik od strane Komisije i predan deset zemalja srednje i istočne-Europska koje se žele pridružiti. U srpnju 1997. godine utvrđeno je da će Mađarska biti spremna za početak pristupnih pregovora. Komisija je tada predložila da se razgovori započnu sa njom i sa još pet zemalja.

Nakon sastanka Europskog vijeća u Luksemburgu u prosincu 1997. godine odlučila je usvojiti izmijenjenu verziju prijedloga Komisije. Prema tome, pregovori su bili započeti sa šest zemalja: Cipar, Češka, Estonija, Poljska, Mađarska i Slovenija. Razgovori s tih "šest" zemalja, započeli su 26. travnja 1998. godine. Mađarsku je zastupao ministar vanjskih poslova János Martonyi i Endre Juhász, glavni pregovarač. Nakon takozvanog "screening-a", pregled zakonodavstva EU i usporedbe, pregovori su bili podijeljeni u trideset poglavlja. Mađarska je privremeno zatvorila tri poglavlja u prvoj godini. Godine 1999. pregovori su napredovali po stopi koja je sporija nego što se očekivalo i od strane kandidata, dok je sukob izbio između država članica EU zbog financijskih aspekata proširenja. Čelnici EU-a država i vlada nakon više od godinu dana trajanja rasprava u Berlinu usvojili su financijsku perspektivu za 2000-2006, posebice za pred-pristupne fondove i troškove vezane uz pristupanje budućih članica.

Do ljeta 2000. godine, Mađarska je otvorila sva poglavlja pristupnih pregovora, uključujući i najosjetljivija područja vezana za financijska pitanja. Proces pristupanja je bio usporen zbog pregovora započelih sa takozvanih Helsinških šest (Malta, Bugarska, Latvija, Litva, Rumunjska i Slovačka). Komisija je objavila dokument o novim proširenjima 7. studenog 2000. godine, koji je određuje tri faze pregovora kako bi se ubrzao postupak. Europsko vijeće je konačno u lipnju 2001. godine u Geteborgu izjavilo po prvi put da kandidati koji su adekvatno pripremljeni mogu završiti pristupne pregovore do kraja 2002. godine.

Pregovori s deset zemalja u prvom krugu pregovora su bili zatvoreni u Kopenhagenu u prosincu 2002. godine, kada su financijski ugovori uzrokovali najviše rasprave između zemalja članica i kandidata. Geslo "Od Kopenhagena do Kopenhagena" konačno se pokazao uspješnim, jer su se pregovori uspješno zaključili na Europskom vijeću u Kopenhagenu 12. i 13. prosinca 2002. godine. Referendum o pristupanju EU održan je u Mađarskoj 12. travnja 2003. godine, gdje se 83.76% glasača opredjelilo za ulazak u Europsku uniju. Narodna skupština ratificirala je rezultat referenduma a premijer Péter Medgyessy je kasnije potpisao Ugovor o pristupanju u Ateni 16. travnja 2003. godine, zajedno s čelnicima devet drugih zemalja.

Mađarska je postala članicom Europske unije 1. svibnja 2004. godine, a kasnije, u skladu sa svojim ugovornim obvezama, zajedno s još devet novih zemalja članicama ulaskom u Šengenski

prostor, osiguravajući slobodu kretanja ljudi 21. prosinca 2007. godine (zračne granične kontrole su ukinute od 30. ožujka 2008. godine). Sljedeća faza u završetku punopravnog članstva unutar sedam godina, je bilo ukidanje privremenih ograničenja uvedenih u većini starih država članica u odnosu na radnu snagu iz zemalja članica za ulazak u EU u 2004. godini, s time da su Austrija i Njemačka bile posljednje koje su ukinule ta ograničenja.¹²

2.3 Utjecaj Europske Unije na gospodarstvo Mađarske

Mađarska je postala članica Europske unije na dan 1. svibnja 2004. godine. Članstvo u Europskoj Uniji ima značajne učinke na mađarsko gospodarstvo i daje važne konkurentne prednosti za tvrtke koje se nalaze u Mađarskoj.

Prije pristupanja Europskoj uniji, mađarska ekonomija nije bila jaka a i životni standard bio je jedan od nižih u Europi. Mađarska još uvijek ima problema sa ljudskim i socijalnim pravima. Sustav obrazovanja je na veoma niskoj razini a stupanj fakultetskog obrazovanja se ne može usporediti sa Francuskom ili Njemačkom. Međutim, mađarski položaj je veoma značajan za Europsku uniju, a njezina potpora je od velikog značaja za ekonomski razvoj.

Tabela 9 prikazuje kretanje stopa rasta BDP-a po stanovniku od 2002. do 2013. godine. Može se uočiti da je Mađarska imala porast BDP-a po stanovniku od 2002. do 2003. godine oko 6%, a u kasnijem razdoblju do 2008. godine do čak 11% godišnje. U 2009. godini zbog globalne financijske krize pao je navedeni pokazatelj za čak 13%, ali je već sljedećih godina bilježio pozitivne stope osim 2012. gdje je pao -1%. Može se uočiti da je BDP-a po stanovniku Mađarske nakon ulaska u Europsku uniju rastao više od nekih razvijenijih zemalja poput Njemačke, Francuske i Italije. Analizirajući dalje, uočava se da je BDP po stanovniku Mađarske rastao više od prosjeka Europske unije što je veliki pokazatelj napretka mađarskog gospodarstva.

¹² Hungarian Government , dostupno na <http://eu.kormany.hu/the-history-of-hungarian-eu-membership>

Tabela 9. Kretanje stope rasta BDP-a po stanovniku u %

	2003/ 2002	2004/ 2003	2005/ 2004	2006/ 2005	2007/ 2006	2008/ 2007	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012
Europska unija (28 zemalja)	1	5	4	5	6	0	-6	4	3	2	1
Euro prostor*	2	3	3	5	4	1	-5	2	3	0	1
Belgija	2	5	4	4	5	3	-2	3	3	1	1
Češka	1	8	13	13	11	16	-8	5	3	-1	-3
Danska	2	4	5	5	4	3	-5	5	1	2	1
Njemačka	0	2	2	4	5	2	-4	5	5	2	2
Španjolska	5	6	7	7	5	2	-5	0	0	-2	0
Francuska	2	4	3	4	4	2	-3	2	3	1	1
Hrvatska	8	10	9	10	10	9	-5	-1	0	-1	-1
Italija	2	3	2	3	4	0	-4	2	1	-1	0
Nizozemska	2	3	4	5	5	4	-4	2	2	0	0
Austrija	1	4	4	5	5	3	-3	3	5	2	2
Poljska	-9	6	21	11	15	16	-15	14	4	3	2
Portugal	1	4	3	4	5	1	-2	3	-1	-3	1
Rumunjska	9	17	32	24	30	13	-15	5	7	2	8
Slovenia	5	5	6	8	10	8	-6	0	2	-2	-1
Slovačka	15	15	13	17	23	17	-3	4	6	3	1
Švedska	4	4	2	6	5	-2	-13	18	9	5	2
UK	-4	7	4	5	5	-13	-14	8	1	7	-2
Švicarska	-4	1	2	3	1	7	2	13	13	3	-1
Mađarska	6	11	9	1	11	6	-13	5	3	-1	1

*(EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15-2008, EA16-2010, EA17-2013, EA18)

Izvor: Eurostat, dostupno na <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

U razdoblju od 2007. do 2013. godine Mađarskoj je dodjeljeno 22,5 milijardi eura iz europskih strukturnih i kohezijskih fondova Europske unije. Ta sredstva su na raspolaganju poduzećima i određenim državnim institucijama u okviru razvojnih planova Vlade u skladu sa sljedećih šest glavnih prioriteta:¹³

- gospodarski razvoj,
- razvoj transporta,
- obnova društva,
- razvoj okoliša i energije,

¹³ Hungarian Chamber of Commerce and Industry, Benefits of EU Membership, dostupno na <http://www.mkik.hu/en/magyar-kereskedelmi-es-iparkamara/benefits-of-eu-membership-2630>

- regionalni razvoj, te
- reforma države.

Osim sredstava koja dolaze iz Europske unije, mađarsko sufinanciranje može doseći još 5 milijardi eura u tom razdoblju. Osim toga, iskustvo pokazuje da je za svaki euro koji se utrošio u razvojne projekte Europske unije, rezultirao ulaganjem od još jednog eura od strane privatnog sektora. Dakle, očekuje se da će stvarna količina ulaganja koja će biti mobilizirana od strane europskih fondova doseći oko 60 milijardi eura u idućih sedam godina.¹⁴

Navedeni novčani priljev može pokrenuti razvoj u spomenutim područjima, kojima bi Mađarska mogla pristupiti, a u mnogočemu čak doseći i prosječnu razinu razvoja Europske unije. Kroz uspješnu potrošnju navedenog iznosa, Mađarska bi mogla ojačati postojeće kapacitete, stvarati nova radna mjesta i ukoniti prepreka koje koče gospodarski razvoj.

Opće prednosti Mađarske u ulasku u EU:¹⁵

- Ulazak u zajednicu stabilnosti, demokracije, sigurnosti i prosperiteta,
- Porast unutarnjeg tržišta, povećanje domaće potražnje (carinski slobodan pristup do 450 milijuna potrošača),
- Slobodno kretanje radne snage, robe, usluga i kapitala.

Prednosti za tvrtke:

- Povećanje sredstava iz EU fondova za zaštitu okoliša, obrazovanje, istraživanje i razvoj te podršku malom i srednjem poduzetništvu,
- Transparentnost oporezivanja i poslovnih računovodstvenih pravila,
- Nema carine ili kvantitativnih ograničenja unutar EU,
- Pojednostavljeni postupak u poslovne administracije pri izvozu u zemlje članice EU-a,
- Slobodan pristup na tržište od 450 milijuna potrošača za ne-europskih tvrtki naselili u Mađarskoj.

¹⁴ Hungarian Chamber of Commerce and Industry, Benefits of EU Membership, dostupno na <http://www.mkik.hu/en/magyar-kereskedelmi-es-iparkamara/benefits-of-eu-membership-2630>

¹⁵ Hungarian Government, Hungary– country profile, dostupno na www.mfa.gov.hu/NR/.../CountryProfile_HUN.pdf

Ulaskom u Europsku uniju smanjuju se trgovinske barijere međusobnim certificiranjem proizvoda gdje postoji jedinstven proces certifikacije za cijelu regiju. Nadalje, provode se rigorozne politike tržišnog natjecanja i prava intelektualnog vlasništva a postoji i harmonizirani sustav plaćanja PDV-a u Europskoj uniji.

3. VANJSKOTRGOVINSKA BILANCA MAĐARSKE

Gospodarstvo zemlje uključuje se u svjetsko gospodarstvo razmjenjujući robe i usluge, te uspostavljajući određene odnose s njime. Mjesto i značenje vanjske trgovine u gospodarstvu pojedine zemlje ovisit će o stupnju razvoja njenog gospodarstva, o ekonomskoj politici zemlje i veličini domaćeg tržišta.¹⁶

Uspješnost jedne države na međunarodnom tržištu određena je konkurentskom sposobnošću svih njenih poslovnih subjekata uključenih u vanjskotrgovinsko poslovanje, odnosno u međunarodnu razmjenu. U svemu tome ključno je posjedovanje konkurentске prednosti na temelju čega se ostvaruje veća profitabilnost. Na globalnome svjetskom tržištu samo one nacionalne ekonomije, odnosno poslovni subjekti tih nacionalnih ekonomija, ostvaruju konkurentsku prednost kada su sposobne kreirati veću ekonomsku vrijednost u odnosu na svoje konkurente.¹⁷

Razmjenu Mađarske s inozemstvom karakterizirao je deficit vanjsko - trgovinske bilance do 2008. godine, a kasnije kontinuirani suficit kako je i prikazano na Tabeli 10. Relativni odnos uvoza i izvoza prikazan je pokrivenošću uvoza izvozom, koji se kroz promatrano razdoblje povećavao, te se njime mjeri sposobnost zemlje da održava ravnotežu u robnoj razmjeni. Na temelju navedenog može se zaključiti kako Mađarska ima svakako uravnoteženu robnu razmjenu.

Tabela 10. Ukupan uvoz i izvoz Mađarske u razdoblju od 2004. – 2015. godine u milijunima eura

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uvoz	48.668	53.494	62.331	69.730	74.069	55.750	66.514	73.592	74.078	75.350	78.232	82.421
Izvoz	44.671	50.588	59.936	69.610	73.772	59.513	72.024	80.684	80.612	81.365	84.506	90.539
Saldo	-3.997	-2.906	-2.395	-120	-297	3.763	5.510	7.092	6.534	6.015	6.274	8.118
Pokrivenot uvoza izvozom (%)	92	95	97	100	100	107	109	110	109	108	108	110

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

¹⁶ Grdović, G. A. (2009.): Analiza hrvatske robne razmjene, Ekonomska istraživanja, Vol.22 No.1, str. 1.

¹⁷ Kovač, I. (2012.): Trendovi i karakteristike međunarodne razmjene Republike Hrvatske, Ekonomski vjesnik, No.1, Zagreb, str. 44.

3.1 Uvoz Mađarske

Glavni mađarski uvozni proizvodi su strojevi i oprema, drugi proizvodi, te goriva i električna energija. Mađarska uvozi 70% proizvoda iz drugih zemalja Europske unije. Glavni uvozni partner joj je Njemačka.

3.1.1. Struktura uvoza Mađarske

Tabela 11 prikazuje strukturu uvozenih dobara Mađarske u razdoblju od 2004. do 2015. godine. Iz tabele možemo zaključiti kako je broj uvoznih proizvoda kroz godine sve više rastao sve do 2008. godine kada je ostvarena najviša vrijednost uvezenih proizvoda nakon koje je uslijedio pad u 2009. godini. Razmatrajući strukturu uvoznih proizvoda može se uočiti da su sve kategorije dobara zabilježile pad 2009. godine, nakon kojeg je uslijedio ponovni rast. Kostantu stalnog rasla uvoznih dobara imali su industrijski proizvodi tijekom promatranog razdoblja dok su ostala dobra varirala kroz godine.

Tabela 11. Struktura uvoznih dobara u razdoblju od 2004.- 2015. godine u milijunima eura

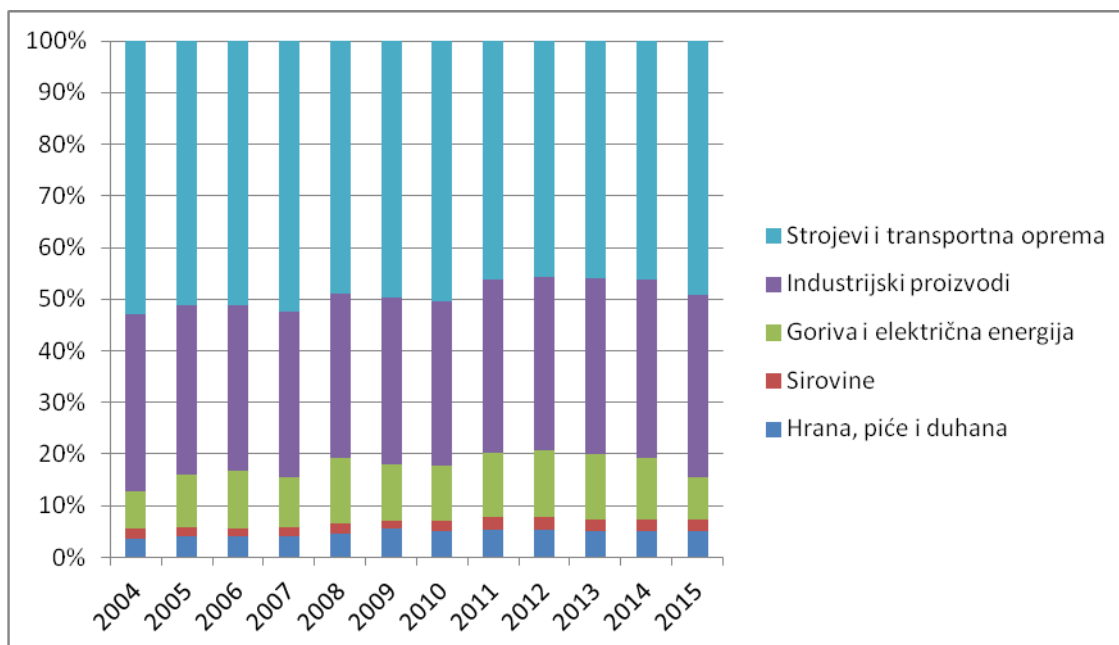
Godina	Hrana, piće i duhana	Sirovine	Goriva i električna energija	Industrijski proizvodi	Strojevi i transportna oprema	Ukupno
2004	1.784	900	3.523	16.642	25.684	48.533
2005	2.163	946	5.391	17.409	27.047	52.956
2006	2.433	1.037	6.753	19.782	31.309	61.314
2007	2.885	1.169	6.615	22.197	36.259	69.124
2008	3.422	1.424	9.393	23.305	36.155	73.700
2009	3.046	897	6.055	17.893	27.510	55.401
2010	3.270	1.385	7.064	21.014	33.201	65.934
2011	3.893	1.871	9.013	24.370	33.769	72.917
2012	3.881	1.855	9.514	24.526	33.522	73.297
2013	3.785	1.762	9.391	25.381	34.419	74.739
2014	4.027	1.684	9.341	26.989	36.190	78.232
2015	4.269	1.741	6.704	29.198	40.509	82.421

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Grafikon 1 prikazuje strukturu uvoza Mađarske od 2004. do 2015. godine. Uočava se da su strojevi i transportna oprema 2004. godine činili otprilike 53% uvoza. Nakon ulaska Mađarske u Europsku uniju, taj udio se postepeno smanjivao, te je 2015. godine iznosio oko 49% ukupnog

uvoza. Industrijski proizvodi su 2004. godine činili oko 34% ukupnog uvoza, te su se tijekom promatranog razdoblja održali na istoj razini. Goriva i električna oprema su 2004. godine činila oko 7,3% ukupnog uvoza te su nakon ulaska u Europsku uniju kroz godine varirala, da bi na kraju 2015. godine činila oko 8% uvoza. Udio hrane, pića i duhana je 2004. godine iznosio oko 3,7% te se postupno povećao a 2015. godine je iznosio 5%.

Grafikon 1. Struktura uvoza od 2004. do 2015. godine

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Mađarska je u 2015. godini ostvarila uvoz u vrijednosti od oko 82.421,0 milijardi eura.

Tabela 12 prikazuje strukturu uvoza Mađarske prema ostalim zemljama u 2015. godini. Čak 25,96% ukupnog uvoza odnosi se na Njemačku, a nakon toga slijede Rusija sa 3,98%, Austrija sa 6,56%, Slovačka sa 5,35%, Kina sa 5,75%, Poljska sa 5,51%, Italija sa 4,55%, Češka sa 4,81%, Nizozemska sa 4,51% te Francuska sa 5,02%. Ostale zemlje čine 5,15% uvoza Mađarske.

Tabela 12. Struktura uvoza Mađarske prema zemljama u 2015. godini

Red Br.	Zemlje	Uvoz u milijunima EUR	%
1	Njemačka	21.392,7	25,96
2	Rusija	3.283,5	3,98
3	Austrija	5.406,4	6,56
4	Slovačka	4.407,6	5,35
5	Kina	4.735,1	5,75
6	Poljska	4.543,8	5,51
7	Italija	3.753,8	4,55
8	Češka	3.961,4	4,81
9	Nizozemska	3.720,9	4,51
10	Francuska	4.137,1	5,02
11	Rumunjska	2.550,7	3,09
12	Belgija	1.903,5	2,31
13	SAD	1.688,7	2,05
14	UK	1.536,1	1,86
15	Ukrajina	1.021,2	1,24
16	Španjolska	1.292,4	1,57
17	Japan	1.133,0	1,37
18	Slovenia	1.102,7	1,34
19	Korea	1.288,9	1,56
20	Taiwan	597,0	0,72
21	Švedska	805,4	0,98
22	Mexico	188,4	0,23
23	Turska	692,7	0,84
24	Hong Kong	522,6	0,63
25	Danska	528,3	0,64
26	Srbija	538,4	0,65
27	Singapur	300,5	0,36
28	Švicarska	590,0	0,72
29	Kanada	111,5	0,14
30	Hrvatska	439,0	0,53
	Ostale zemlje	4.247,7	5,15
	Ukupno	82.421,0	100,00

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

3.1.2. Uvozni proizvodi

Tabela 13 prikazuje strukturu uvoznih proizvoda Mađarske u 2003. i 2013. godini. Može se uočiti da su u 2003. godini uvoz strojeva i mehaničkih uređaja činio čak 42,88%. Uvoz vozila je

činio 8,93% ukupnog uvoza. Najmanje se uvozilo umjetnina i kolekcionarskih predmeta, svega 0,01%. U 2013. godini može se uočiti da čak 37,63% uvoznih proizvoda čine strojevi i mehanički uređaji, te električna oprema. Mineralni proizvodi u strukturi uvoznih proizvoda zauzimaju visokih 12,90%, a slijede ih proizvodi kemijske industrije sa 8,97% zatim obični metali i proizvodi od baznih metala sa 8,69%, zatim, vozila i prijevoz sa 8,32%, te proizvodi od plastike i gume sa 6,42%. Najmanje se uvozi oružja i municije (0,01%), bisera, dragog kamenja i plemenitog novca (0,19%), te životinjske, biljne masti i ulja (0,31%).

Tabela 13. Uvozni proizvodi Mađarske u 2003. i 2013. godini u milijardama EUR i %

Proizvodi (prema kombiniranoj nomenklaturi)	2003. - vrijednosti u milijardama EUR	%	2013. - vrijednosti u milijardama EUR	%
I. Životinje, životinjski produkti (01-05)	191,8	0,45	1.066,4	1,43
II. Biljni proizvodi (06-14)	396,1	0,94	1.019,7	1,36
III. Životinjske ili biljne masti, ulja i voskovi (15)	86,9	0,21	234,9	0,31
IV. Proizvodi prehrambene industrije; pića; duhan (16-24)	819,4	1,94	2.172,9	2,91
V. Mineralni proizvodi (25-27)	3.434,1	8,13	9.639,5	12,90
VI. Proizvodi kemijske industrije ili srodnih industrija (28-38)	3.178,2	7,52	6.698,8	8,97
VII. Plastika, guma i proizvodi od njih (39-40)	2.262,6	5,35	4.798,8	6,42
VIII. Prirodna koža, koža, dijelovi od kože	360,7	0,85	402,2	0,54
IX. Drvo, proizvodi od drva; košare; ugljen; pluto (44-46)	443,3	1,05	462,2	0,62
X. Materijali i proizvodi od papira (47-49)	1.112,2	2,63	1.286,9	1,72
XI. Tekstil i proizvodi od tekstila (50-63)	1.901,5	4,50	1.822,7	2,44
XII. Obuća, pokrivala za glavu i modni pribor (64-67)	260	0,62	389,8	0,52
XIII. Proizvodi od kamena, gipsa, cementa; keramički proizvodi; proizvodi od stakla (68-70)	694,7	1,64	803,9	1,08
XIV. Biseri, drago kamenje i plemeniti metali; kovanice (71)	39,8	0,09	141,1	0,19
XV. Obični metali i proizvodi od baznih metala (72-83)	3.232,6	7,65	6.490,6	8,69
XVI. Strojevi i mehanički uređaji; električna oprema (84-85)	18.122,9	42,88	28.110,6	37,63

XVII. Vozila i prijevoz slične opreme (86-89)	3.774,7	8,93	6.217,6	8,32
XVIII. Optički, medicinski i mjerni instrumenti; satovi (90-92)	1.001,1	2,37	1.427,7	1,91
XIX. Oružje i municija (93)	7,5	0,02	10,6	0,01
XX. Razni proizvodi (94-96)	741,9	1,76	1.181,4	1,58
XXI. Umjetnine, kolekcionarski predmeti i antikviteti (97)	2,8	0,01	1	0,00
Vraćena roba (99)	197,9	0,47	330,6	0,44
Ukupno	42.262,7		74.709	

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

3.2 Izvoz Mađarske

Glavni mađarski izvozni proizvodi su strojevi i transportna oprema, roba široke potrošnje, poljoprivredni proizvodi, kemikalije, odjeće, tekstila, željezo i čelik, i vino. Trgovina sa zemljama EU-a i OECD-a sada čine više od 70% i 80% od ukupnog izvoza. Njemačka je mađarski najvažniji trgovinski partner.

3.2.1 Struktura izvoza Mađarske

Tabela 14 prikazuje strukturu izvoznih dobara Mađarske od 2004. do 2015. godine. Uočava se da je vrijednost izvoza godišnje rasla sve do 2009. godine kada je zabilježen pad od 59.139 milijuna eura. Narednih godina izvoz je ponovo počeo rasti, te je u posljednjoj promatranoj godini 2015., ostvario najveći rast i iznosio 90.539 milijuna eura. Također se uočava da su sve skupine dobara pale s izvozom u 2009. godine uslijed ekonomske krize da bi već narednih godina bilježile rast. Sirovine, goriva, električna energija i industrijski proizvodi su nakon dužeg rasta izvoza na kraju promatranog razdoblja postigle pad dok su dobra kao što su hrana, duhan, piće, stojevi konstantno ostvarivali rast u izvozu dobara.

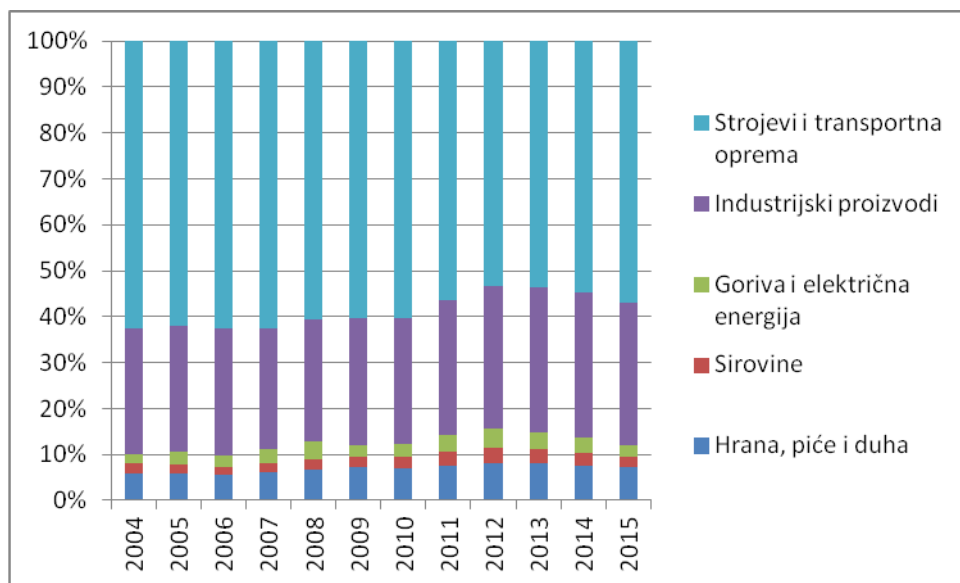
Tabela 14. Struktura izvoznih dobara u razdoblju od 2004.- 2015. godine u milijunima eura

Godina	Hrana, piće i duha	Sirovine	Goriva i električna energija	Industrijski proizvodi	Strojevi i transportna oprema	Ukupno
2004	2.673	972	849	12.262	27.862	44.618
2005	2.891	993	1.365	13.816	30.987	50.052
2006	3.241	1.119	1.460	16.238	36.877	58.935
2007	4.320	1.314	2.003	18.288	43.079	69.004
2008	4.909	1.726	2.751	19.498	44.496	73.380
2009	4.271	1.301	1.523	16.314	35.729	59.139
2010	4.955	1.732	2.024	19.724	43.014	71.449
2011	6.020	2.436	2.898	23.418	45.205	79.978
2012	6.526	2.733	3.234	24.852	42.606	79.952
2013	6.530	2.487	2.932	25.818	43.526	81.294
2014	6.402	2.234	2.830	26.740	46.300	84.506
2015	6.611	2.048	2.106	28.106	51.668	90.539

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Grafikon 2 prikazuje strukturu izvoza Mađarske od 2004. do 2015. godine. Uočava se da su strojevi i transportna oprema 2004. godine činili otprilike 62,45% izvoza, te je tijekom promatranog razdoblja pao na 57,07% u 2015. godini. Industrijski proizvodi su 2004. godine činili oko 27,48% ukupnog izvoza te su se tijekom promatranog razdoblja održali na približnim razinama. Goriva i električna oprema su 2004. godine činila oko 1,90% ukupnog izvoza te se nakon ulaska u Europsku uniju taj udio povećao na otprilike 2,73% da bi 2015. godine činio oko 2,32% izvoza. Udio hrane, pića i duhana je 2004. godine iznosio oko 6% te se postupno povećao a 2015. godine je iznosio 7,3%.

Grafikon 2. Struktura izvoza od 2004. do 2015. godine

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

U 2015. godini Mađarska je izvezla proizvoda u iznosu od oko 90.539 milijardi eura.

Tabela 15 prikazuje strukturu izvoza Mađarske prema zemljama (prvih 29 zemalja) u 2015. godini. Može se uočiti da se čak 27,27% izvezlo u Njemačku, a slijede Rumunjska sa 5,24%, Austrija sa 4,79%, Slovačka sa 4,98%, Italija sa 4,66%, Francuska sa 4,63%, UK sa 3,88%, Poljska sa 3,74%, Češka sa 3,89%, te Rusija sa 1,70% (prvih 10 država u koje se izvozi). Ostale zemlje čine 8,01% izvoza Mađarske.

Tabela 15. Struktura izvoza Mađarske prema zemljama u 2015. godini

Red Br.	Zemlje	Izvoz u milijunima EUR	%
1	Njemačka	24.692	27,27
2	Rumunjska	4.742,4	5,24
3	Austrija	4.339,7	4,79
4	Slovačka	4.504,9	4,98
5	Italija	4.214,6	4,66
6	Francuska	4.188,4	4,63
7	UK	3.510,9	3,88
8	Poljska	3.382,7	3,74
9	Češka	3.525,7	3,89
10	Rusija	1.543,1	1,70
11	SAD	3.247,2	3,59

12	Nizozemska	2.994,7	3,31
13	Španjolska	2.982,4	3,29
14	Ukrajina	1.261,7	1,39
15	Kina	1.623,8	1,79
16	Turska	1.796,8	1,98
17	Belgija	1.641,3	1,81
18	Srbija	1.264,6	1,40
19	Hrvatska	1.491,1	1,65
20	Slovenia	896,6	0,99
21	Švicarska	817,6	0,90
22	Švedska	1.110,1	1,23
23	UAE	192,1	0,21
24	Bugarska	955,7	1,06
25	Danska	606,0	0,67
26	Japan	750,0	0,83
27	Mexico	531,8	0,59
28	Južna Afrika	226,7	0,25
29	Brazil	244,4	0,27
	Ostale zemlje	7.260,1	8,01
	Ukupno	90.539,1	100,00

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

3.2.2. Izvozni proizvodi

Tabela 16 prikazuje strukturu izvoznih proizvoda u 2003. i 2013. godini. U 2003. godini najviše se izvozilo strojeva i mehaničke opreme, 52,22%, a najmanje umjetnina i kolekcionarskih predmeta. U 2013. godini čak 40,65% izvoza čine strojevi i mehanički uređaji, te električna oprema, a zatim slijede vozila sa 12,72%, proizvodi kemijske industrije sa 8,58%, te proizvodi od plastike i gume sa 6,33%. Najmanje se izvozi umjetnina i antikviteta, bisera, oružja i municije (0,03%), plemenitog novca i kovanica (0,21%), te prirodne kože i kože (0,37%).

Tabela 16. Izvozni proizvodi Mađarske u 2003. i 2013. godini

Proizvodi (prema kombiniranoj nomenklaturi)	2003. - vrijednosti u milijardama EUR	%	2013. - vrijednosti u milijardama EUR	%
I. Životinje, životinjski produkti (01-05)	880,6	2,31	1.838	2,25
II. Biljni proizvodi (06-14)	880,3	2,31	2.412,9	2,95

III. Životinjske ili biljne masti, ulja i voskovi (15)	90,3	0,24	597,5	0,73
IV. Proizvodi prehrambene industrije; pića; duhan (16-24)	1.003,2	2,63	3.245,1	3,97
V. Mineralni proizvodi (25-27)	661,3	1,74	3.010,5	3,68
VI. Proizvodi kemijske industrije ili srodnih industrija (28-38)	1.986	5,21	7.008,6	8,58
VII. Plastika, guma i proizvodi od njih (39-40)	1.547,7	4,06	5.174,2	6,33
VIII. Prirodna koža, koža, dijelovi od kože	183,2	0,48	303,2	0,37
IX. Drvo, proizvodi od drva; košare; ugljen; pluto (44-46)	422	1,11	594,2	0,73
X. Materijali i proizvodi od papira (47-49)	566,1	1,49	962,9	1,18
XI. Tekstil i proizvodi od tekstila (50-63)	1.748,3	4,59	1.287,6	1,58
XII. Obuća, pokrivala za glavu i modni pribor (64-67)	296	0,78	380,3	0,47
XIII. Proizvodi od kamena, gipsa, cementa; keramički proizvodi; proizvodi od stakla (68-70)	478,3	1,26	1.223,5	1,50
XIV. Biseri, drago kamenje i plemeniti metali; kovanice (71)	23,2	0,06	174,1	0,21
XV. Obični metali i proizvodi od baznih metala (72-83)	1.936,6	5,08	4.350,3	5,32
XVI. Strojevi i mehanički uređaji; električna oprema (84-85)	19.894,7	52,22	33.218,9	40,65
XVII. Vozila i prijevoz slične opreme (86-89)	3.285,2	8,62	10.395,1	12,72
XVIII. Optički, medicinski i mjerni instrumenti; satovi (90-92)	885,6	2,32	3.217,22	3,94
XIX. Oružje i municija (93)	8,8	0,02	23,2	0,03
XX. Razni proizvodi (94-96)	1.035	2,72	2.199	2,69
XXI. Umjetnine, kolekcionarski predmeti i antikviteti (97)	4,8	0,01	2,5	0,00
Vraćena roba (99)	278,8	0,73	100,1	0,12
Ukupno	38.096	100,00	81.718	100

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Na temelju prethodno prikazanih podataka što se tiče izvoza možemo zaključiti kako Mađarska ostvaruje iznimno dobre rezultate kroz godine. Usporedbom dviju godina 2003. i 2013. vidljivi su izuzetni pomaci u izvozu, najviše se izvoze biljni proizvodi, proizvodi prehrambene industrije, piće, duha, mineralni proizvodi, proizvodi kemijske industrije, plastika, guma, kamena, cementa, keramički proizvodi, strojevi, mehanički uređaji, električna oprema, vozila, optički, medicinski i

mjerni instrumenti. Zemlje u koje Mađarska najviše izvozi su Njemačka, Rumunjska, Austrija, Slovačka, Italija.

Iako Mađarska puno izvozi svoje proizvode i dalje mora uvoziti proizvode iz drugih zemalja kao što je Njemačka, Rusija, Austrija, Slovačka, te Kina. Prvenstveno su to životinjski proizvodi, životinje, biljni proizvodi, proizvode prehrambene industrije, proizvode kemijske inudstrije, plastika, guma i proizvoda od njih, strojeva, elektične opreme , vozila.

3.3 Vanjska trgovina uslugama

Tabela 17 prikazuje vanjsku trgovinu uslugama Mađarske od 2006. do 2013. godine. Vrijednost uvoza usluga u 2006. godini iznosila je 9,1 milijardi eura, dok je vrijednost izvoza bila 10,7 milijardi eura. Vrijednost uvoza usluga u 2013. godini iznosila je 12,4 milijardi eura dok je izvoz usluga dosegao 16,3 milijardi eura. Uspoređujući je sa 2006. godinom može se uočiti da je uzvoz usluga povećan za otprilike 3 milijarde eura, a izvoz za 5,5 milijarde eura. Analizirajući strukturu uvoza, može se uočiti da je najviše porastao uvoz transporta i poslovnih usluga dok su se kod izvoza osim transporta i poslovnih usluga povećala i putovanja. Suficit u vanjskoj trgovini uslugama u 2006. godini iznosio je oko 1,5 milijardi eura, a u 2013. godini gotovo 4 milijarde eura.

Tabela 17. Vanjska trgovina uslugama Mađarske (u milijardama eura)

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Uvoz	Transport	1,650	1,876	2,076	1,763	2,085	2,324	2,512	2,596
	Putovanja	1,492	1,856	2,183	1,971	1,821	1,785	1,537	1,463
	Vladine usluge	153.0	167.0	179,0	155.0	136.0	126.0	201.0	156.0
	Poslovne usluge	5,835	6,988	7,487	7,148	7,339	8,065	7,954	8,130
	Ukupno	9,132	10,888	11,926	11,039	11,383	12,302	12,205	12,346
Izvoz	Transport	2,201	2,555	2,815	2,519	2,893	3,409	3,663	4,029
	Putovanja	3,374	3,450	4,100	4,080	4,050	4,037	3,781	3,847
	Vladine usluge	84.0	85.0	97.0	96.0	82.0	91.0	97.0	94.0
	Poslovne usluge	5,056	6,383	6,477	6,402	7,465	8,225	8,445	8,272
	Ukupno	10,717	12,475	13,491	13,098	14,491	15,763	15,987	16,244

Izvor: Izračun autora prema podacima Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

4. ROBNA RAZMJENA MAĐARSKE S HRVATSKOM

Gospodarski odnosi između Mađarske i Hrvatske dinamično se razvijaju posljednjih petnaest godina, a sedmorostuko su povećani od 1995. do 2010. godine. Bilateralna trgovina od 2007. godine neprekidno prelazi 1 milijardu eura. Nakon negativne posljedice globalne ekonomske krize robni promet je od 2011. godine ponovno počeo rasti, a omjer izvoza i uvoza je postao izjednačeniji.¹⁸

4.1 Izvoz i uvoz Mađarske sa Hrvatskom

Analizirajući strukturu robnog prometa najznačajniji izvoznici i uvoznici su velika poduzeća (MOL, INA, Agrokor) i multinacionalne kompanije obje zemlje. Uz njih više tisuća su ona mala i srednja poduzeća koja sudjeluju u bilateralnoj trgovini. Što se tiče trgovinskih odnosa Mađarska se nalazi u boljoj poziciji u odnosu na Hrvatsku, gdje zauzima vrlo visoku 8 mjesto (prethode Italija, Njemačka, Slovenija, Rusija, Bosna i Hercegovina, Austrija i Kina).

Tabela 18. Robna razmjena Mađarske sa Hrvatskom u 2015. godini

Robna razmjena	Uvoz u milijunima EUR	%
Uvoz	439,0	0,53
Izvoz	1.491,1	1,65

Izvor: Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Tabela 18 prikazuje robnu razmjenu Mađarske sa Hrvatskom u 2015. godini. Mađarska je uvezla iz Hrvatske 439,0 milijuna eura što čini 0,53% uvoza Mađarske, a izvezla je u Hrvatsku 1.149,1 milijardi eura što čini 1,65% izvoza Mađarske.

Perspektivnim područjima gospodarske suradnje između Mađarske i Hrvatske smatraju se energetika, petrokemijska industrija, elektroindustrija i telekomunikacije, strojogradnja i

¹⁸ Veleposlanstvo Mađarske u Zagrebu, Bilateralni odnosi, dostupno na http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/CR/hr/cr_bilateral/gazdasagi_kapcsolatok_hr.htm

metalurgija, proizvodnja željezničkih vozila, prehrambena industrija, industrija kože, malo i srednje poduzetništvo te turizam.¹⁹

4.2 Mađarske tvrtke u Hrvatskoj

Mađarske tvrtke registrirane u Republici Hrvatskoj su sljedeće:²⁰

1. Dunapack Ltd,
2. Danuvius marina,
3. Diamant marina, i
4. Aquamarine.

Dunapack

Valoviti Papir Dunapack d.o.o., osnovan je kao društvo s ograničenom odgovornošću sukladno zakonima Republike Hrvatske 10. siječnja 2002. godine u Zagrebu. Društvo se nalazi u stopostotnom vlasništvu mađarskog DUNAPACK-a d.d. za proizvodnju papira i ambalaže osnovanog 1990. godine, koji je većinskom vlasništvu Hamburger/Mosburger/Dunapack Group osnovanog prije 150 godina, a čiji je vlasnik danas Prinzhorn Grupa. Grupa posluje u proizvodnji i obradi papira, kartonskih ploča i ambalaže, te trgovanju i recikliranju starog papira. Nalazi se na petom mjestu u Europi među proizvođačima papira i u recikliranju otpadnog papira. Kompanija Dunapack Ltd je najveća kompanija u proizvodnji papira i materijala za pakiranje u Mađarskoj. Osnovana je 1990. godine i danas predstavlja najvećeg mađarskog proizvođača valovitog papira sa godišnjom proizvodnjom u veličini od 170.000 tona papira, 130.000 tona materijala za pakiranje, sa vrijednošću proizvodnje do 170 mil. USD, te tržišnim udjelom od 45%. Osnivački kapital je u 2002.g. iznosio 42 milijuna eura. Grupa Dunapack zapošljava oko 1120 ljudi u Mađarskoj i u najvećim podružnicama (Ukrajini, Poljskoj i Rumunjskoj). 58% proizvodnje valovitog papira se dalje obrađuje i prerađuje unutar Grupe. Glavni potrošači Dunapackovih proizvoda su u prehrambenoj industriji i u industriji za domaćinstva. Tu se nalaze i kompanije poput Philipsa, Nestle-a i Reemstma. Najvažniji proizvodi su kartonske ploče (3 i 5-ero slojne) i

¹⁹ Državni ured za trgovinsku politiku, Robna razmjena Hrvatske s Mađarskom, dostupno na <http://www.dutp.hr/userdocsimages/bilateralni/Ma%C4%91arska.pdf>

²⁰ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Gospodarska diplomacija, Mađarska, dostupno na <http://gd.mvep.hr/hr/strana-trzista/madarska,32.html>

kartonske kutije, kutije s tiskom i bez njega, velika paleta kutija: za prehranu, kemijsku industriju, transportna ambalaža, repro materijal, te za prerađivače. Glavna djelatnost jest proizvodnja troslojne (u E-valu odnosno mikrovalu, B i C valu) i peteroslojne valovite ljepenke, te prerada valovite ljepenke u kartonske kutije. Njihovo fokusirano tržište obuhvaća Sloveniju, južnu Mađarsku, Hrvatsku te Bosnu i Hercegovinu, Korušku i Srbiju i Crnu Goru.²¹ U 2013. godini ostvarili su 124.175,00 kuna prihoda na domaćem te 79.692,00 kuna na inozemnom tržištu. Poduzeće je zaključilo 2013. godinu sa 8.008,00 kuna dobiti tekuće godine.²²

Poduzeće Danuvius Marina smješтана je u malom mjestu Tribunj a u sastavu je mađarske grupacije Adriatic Islands, s 250 morskih i 150 kopnenih vezova. Najvažniji je gospodarski subjekt u ovome malom mjestu. U 2012. godini ostvarilo je 12.584.108,00 kuna prihoda. Poduzeće je zaključilo 2012. godinu sa 1.798.877,00 kuna dobiti tekuće godine. Međutim, zbog blokade novčanih sredstava na računima, poduzeće nije u mogućnosti u ugovorenim i zakonskim rokovima podmiriti dospjele obveze te je krajem 2012. godine podnijelo prijedlog za pokretanje postupka predstečajne nagodbe.²³

Poduzeće Diamant marina osnovano je 15. ožujka 2002. godine. Temeljni kapital društva je 100.201.000,00 kuna. Osnovana je za djelatnost marina, turizam i ugostiteljstvo. Poduzeće je u 2002. godini otkupilo hotelsko poduzeće HTP Primošten. Diamant Marina je obveze Primoštena pretvorila u temeljni kapital i tako stekla 95 posto dionica, te istisnula male dioničare, koji su im svojim upornim ukazivanjem na neodgovorno ponašanje i izbjegavanje obveza očito predstavljali smetnju. Diamant marina je prodala sve hotelske, restoranske i druge objekte izuzev hotela Zora i Slavija. Od zatečenih 270 radnika, Primošten je imao ima svega 70 zaposlenih, a broj kreveta pao je sa 1550 na 620. Hrvatski fond za privatizaciju susreo se tada sa konkretnim zahtjevom za

²¹ Dunapack, dostupno na <http://www.dunapack.hr>

²² Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Dunapack (2013.): Godišnje izvješće uprave, dostupno na https://sudreg.pravosudje.hr/registar/f?p=150:28:0::NO:28:P28_SBT_MBS:080416836

²³ 057 info, dostupno na <http://www.057info.hr/gospodarstvo/2012-01-16/madari-marinu-tribunj-doveli-u-financijski-kolaps>

raskidanje kupoprodajnog ugovora između tih dviju tvrtka.²⁴ Poduzeće je zaključilo 2014. godinu sa gubitkom razdoblja u visini od 3.283.074 kuna.²⁵

Poduzeće Aquamarine osnovano je 23. rujna 2002.godine AQUAMARINE d.o.o. za djelatnost marina, turizam i ugostiteljstvo. Temeljni kapital iznosi 19.032.000,00 kuna. Vlasnik “Aquamarine” također je mađarska tvrtka “Dalmacia Holiday Kft. Budimpešta”. Poduzeće je za 28 milijuna kuna kupilo hotele u Jelsi u srpnju 2003. godine od strane Hrvatskog fonda za privatizaciju.²⁶ Poduzeće posluje sa poteškoćama i ima blokiran račun. U 2012. godini iskazalo je gubitak od 1.146.427 kuna.²⁷

4.3 Hrvatske tvrtke u Mađarskoj

Hrvatske tvrtke registrirane u Mađarskoj su sljedeće:²⁸

1. Agrokor Kft – Budapest,
2. Podravka Kft – Budapest,
3. Ledo Kft – Szada,
4. Mlinar d.d – Budapest,
5. Astimex – Budapest,
6. Zagorje-Tehnobeton d.d. – Nagykanizsa,
7. Ured HTZ - Budapest
8. Adriagate Utazasi Iroda Kft – (ured TZ Split),
9. Luka Rijeka, i
10. Opeka Osijek/Himex – Budapest.

²⁴ Poslovni dnevnik, Raskid ugovora za Primošten ili kaznena prijava protiv Mađara, dostupno na <http://www.poslovni.hr/hrvatska/raskid-ugovora-za-primosten-ili-kaznena-prijava-protiv-maara-109520>

²⁵ Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Diamant marina (2012.): Godišnje izvješće uprave, dostupno na https://sudreg.pravosudje.hr/registar/f?p=150:28:0::NO:28:P28_SBT_MBS:060184155

²⁶ Slobodna Dalmacija, dostupno na <http://arhiv.slobodnadalmacija.hr/20050409/sdmagazin01.asp> i <http://arhiv.slobodnadalmacija.hr/20040110/zadnjelijesti02.asp>

²⁷ Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Aquamarine (2013.): Godišnje izvješće uprave, dostupno na https://sudreg.pravosudje.hr/registar/f?p=150:28:0::NO:28:P28_SBT_MBS:100000104

²⁸ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Gospodarska diplomacija, Mađarska, dostupno na <http://gd.mvep.hr/hr/strana-trzista/madarska,32.html#p>

Agrokor Kft – Budapest je podružnica hrvatskog poduzeća Agrokor u Mađarskoj. U 100%-nom vlasništvu je Agrokora te opskrbljuje mađarsko tržište proizvodima Agrokora.

Podravkine proizvodi su na tržištu Mađarske prisutni od 1967. godine dok je predstavništvo "Podravka International Kft." registrirano 1993. godine. Danas zaposlenici predstavništva u Mađarskoj brinu o prodaji široke palete podravkinih proizvoda, među kojima su najtraženiji i najprodavaniji Vegeta, Eva ribe, Lagris riža, Ajvar.²⁹

Ledo je 2004. godine dodatno ojačao svoju regionalnu poziciju širenjem sladoledarske djelatnosti i u Mađarsku, prvenstveno kupnjom tvrtke Baldauf, danas Ledo Kft. Mađarska, trećeg proizvođača sladoleda na mađarskom tržištu.³⁰

Mlinsko pekarska industrija Mlinar otvorila je 2013. godine u centru Budimpešte svoju prvu prodavaonicu u Mađarskoj. Mlinar je time pored Hrvatske i Slovenije svojim maloprodajnim lancem pekarnica ušao i na treće tržište. Do sada je u Mlinarovoj mađarskoj diviziji, tvrtki 'Mlinar H Kft', zaposleno 35 prodavača, skladištara te distribucijskog i administrativnog osoblja. Mlinar planira proširiti svoju maloprodajnu mrežu u Budimpešti te planira otvariti ukupno 20 dućana, također u središtu grada.³¹

Zagorje-Tehnobeton d.d. – Nagykanizsa podružnica je hrvatskog poduzeća Zagorje - Tehnobeton d.d. te se bavi visokogradnjom, niskogradnjom, vlastitom proizvodnjom armirano betonskih montažnih elemenata, betona, betonske galanterije i elektroprograma, poslovanjem s inozemstvom te projektiranjem.³² Poduzeće je osnovano 2011. godine zbog veoma važnog projekta njemačke kompanije koja se odlučila u proizvodnu investiciju.³³

²⁹ Podravka, Mađarska, dostupno na <http://www.podravka.hr/kompanija/trzista/madarska>

³⁰ Ledo, Ledo, dostupno na <http://www.agrokor.hr/hr-HR/Ledo.html>

³¹ Liderpress.hr, Mlinar osvanuo u centru Budimpešte, dostupno na <http://liderpress.hr/tvrtke-i-trzista/poslovna-scena/mlinar-osvanuo-u-centru-budimpeste/>

³² Zagorje Tehnobeton, O nama, Dostupno na <http://gpzagorje.hr/tvrtka/>

³³ Business.hr, Zagorje-Tehnobetonu prvi posao u Mađarskoj, dostupno na <http://www.business.hr/kompanije/zagorje-tehnbetonu-prvi-posao-u-madjarskoj>

Ured HTZ – Budapešt je poduzeće osnovano kao ured Hrvatske Turističke Zajednice u Mađarskoj s ciljem promocije hrvatskog turizma u Mađarskoj.

Adriagate Utazasi Iroda Kft je mađarska podružnica hrvatske kompanije Adriagate.com koja je vodeća incoming turistička agencija specijalizirana za smještaj za odmor u Hrvatskoj. Poduzeće pruža kvalitetni privatni smještaj, hotelski smještaj, krstarenja Jadranom te autentični smještaj karakterističan za Hrvatsku, kao što su kamene kuće i izolirane "Robinzon" kuće na otocima.³⁴

Poduzeće Luka Rijeka je izravno posredništvo istoimene hrvatske tvrtke u Mađarskoj koja posluje a mađarskim dugogodišnjim partnerima.

Opeka Osijek/Himex – Budapešt je inozemna trgovačka tvrtka od matičnog hrvatskog poduzeća Opeka koja posluje na području Slavonije od 1917. godine. Osnovana je s ciljem širenjem proizvodnog programa i kapaciteta zadovoljavajući zahtjeve tržišta Mađarske.³⁵

³⁴ Adriagate.com, O nama, dostupno na <http://www.adriagate.com/Hrvatska-hr/O-nama/>

³⁵ Opeka, O nama, dostupno na <http://www.opeka.eu/TvorniceOs.aspx>

5. ZAKLJUČAK

Mađarska je u tranzicijskom razdoblju ostvarila veliki napredak u restrukturiranju svojega gospodarskog i političkog sustava. Posljedična konkurentna tržišna ekonomija i transparentno i odgovorno upravljanje, te pravni i institucionalni okvir omogućili su Mađarskoj da vrlo brzo krene prema punoj integraciji u ekonomske i sigurnosne institucije zapadnih zemalja. Iako je Mađarska više od četrdeset godina bila članicom socijalističkog bloka, ona je ipak imala prethodno iskustvo višestranačke demokracije, te industrijsko i poljoprivredno gospodarstvo u usponu i modernizaciji s dobrim trgovačkim vezama s ostalim europskim državama. Početni uvjeti za provedbu gospodarske reforme bili su povoljniji nego u drugim istočnoeuropskim zemljama, te je Mađarska spremnije dočekala početak tranzicijskog procesa prema tržišnoj ekonomiji.

Analizom osnovnih ekonomskih indikatora Mađarske može se uočiti da BDP zemlje kontinuirano raste, te je u 2014. godini iznosio 104.256 milijuna eura, dok se inflacija održala na veoma stabilnoj razini od 1,7% uz relativno visoku razinu nezaposlenosti od 7,7%. Vanjski dug države dosegnuo je gotovo 80% vrijednosti BDP u 2013. te je iznosio oko 78 milijuna eura, čime Mađarska gotovo spada u grupu visoko zaduženih zemalja. Direktne strane investicije također su u porastu. Porez na dobit iznosio je 19%, porez na dohodak 16%, a poraz na dodanu vrijednost vrlo visokih 27%.

Već šezdesetih godina, nakon prvih slobodnih izbora na političkoj razini je donesena odluka da je integracija u EZ najvažniji vanjskopolitički cilj zemlje. Nakon dugog puta pristupnih pregovora od 1990.-ih godina, Mađarska je postala članica Europske unije na dan 1. svibnja 2004. godine.

Analizirajući vanjskotrgovinsku razmjenu Mađarske, može se uočiti da su uvoz i izvoz kontinuirano rasli, izuzevši 2009. godinu kad se dogodio pad zbog globalne gospodarske krize. Već 2009. godine vrijednost izvoza je ukupno premašivala vrijednost uvoza. Glavni mađarski uvozni proizvodi su strojevi i oprema, drugi proizvodi, te goriva i električna energija. Mađarska uvozi 70% proizvoda iz drugih zemalja Europske unije. Glavni uvozni partneri su joj Njemačka, Rusija, Austrija, Slovačka i Kina. Glavni mađarski izvozni proizvodi su strojevi i transportna

oprema, roba široke potrošnje, poljoprivredni proizvodi, kemikalije, odjeće, tekstila, željezo i čelik, i vino. Trgovina sa zemljama EU-a i OECD-a sada čine više od 70% i 80% od ukupnog izvoza. Njemačka je mađarski najvažniji trgovinski partner, a slijede je Rumunjska, Austrija, Slovačka i Italija.

Gospodarski odnosi između Mađarske i Hrvatske dinamično se razvijaju petnaest godina a od 2007. godine bilateralna trgovina neprekidno prelazi 1 milijardu eura. U 2015. godini Mađarska je uvezla iz Hrvatske 439 milijuna eura što čini 0,58% uvoza Mađarske, a izvezla je u Hrvatsku 1,49 milijardi eura što čini 1,43% izvoza Mađarske. Perspektivnim područjima gospodarske suradnje smatraju se energetika, petrokemijska industrija, elektroindustrija i telekomunikacije, strojogradnja i metalurgija, proizvodnja željezničkih vozila, prehrambena industrija, industrija kože, malo i srednje poduzetništvo te turizam.

Ukupno su četiri Mađarske tvrtke registrirane u Hrvatskoj, a definitivno najvažnija i najuspješnija je Dunapack. U Mađarskoj je ukupno registrirano deset hrvatskih tvrtki.

Mađarska je također pružila snažnu političku i stručnu potporu Hrvatskoj potkraj mađarskog predsjedanja Europskom unijom u lipnju 2011. godine što je pomoglo Hrvatskoj da uđe u Europsku uniju. Vanjskotrgovinski odnosi Hrvatske i Mađarske su dosta slabi uzme li se u obzir da su susjedne zemlje. Uvoz Mađarske iz Hrvatske čini svega 0,58% ukupnog uvoza Mađarske. Također, mađarski izvoz u Hrvatsku čini svega 1,43% ukupnog mađarskog izvoza. Potrebno je povećati ukupni volumen vanjske trgovine, s time da Hrvatska treba povećati svoj izvoz u Mađarsku. Mađarska i Hrvatska trebaju zajedno i dalje raditi na što većoj poslovnoj suradnji što će na koncu dovesti do još jačih vanjskotrgovinskih odnosa i veće vanjskotrgovinske razmjene, koji su od interesa za obje zemlje.

LITERATURA

Knjige:

1. Babić, M. (1995): Makroekonomija, MATE, Zagreb.
2. Bejaković, P. (2003): Pojmovnik, Financijska teorija i praksa, Vol. 27 broj 4. Institut za javne financije, Zagreb.
3. Grgić, M., Bilas, V. (2008): Međunarodna ekonomija, Lares plus d.o.o., Zagreb.

Članci:

1. Babić, A., Lovrinčević, Ž., Mikulić, D. (1996.): Procjena BDP-a Republike Hrvatske za 1994. i 1995. godinu, Privredna kretanja i ekonomska politika, Vol. 6, no, 52, str. 53.
2. Grdović, G. A. (2009.): Analiza hrvatske robne razmjene, Ekonomska istraživanja, Vol. 22 No.1, str. 1.
3. Kovač, I. (2012.): Trendovi i karakteristike međunarodne razmjene Republike Hrvatske, Ekonomski vjesnik, No.1, Zagreb, str. 44.
4. Krtalic, S. i Benazić, M. (2010): Utjecaj promjene cijene nafte na gospodarsku aktivnost u Republici Hrvatskoj. Vol. 61 broj 1-2, Zagreb: Ekonomski pregled, str. 38.
5. Nizak, P. (2002.): Decentralizacija i sudjelovanje građana na lokalnoj razini, Uloga nevladinih organizacija u lokalnim procesima odlučivanja: primjer Mađarske, Zagreb: Zaklada Friedrich Ebert, Ured u Zagrebu, str. 57.
6. Perišin, I. i Šokman, A. (1979.): Monetarno-kreditna politika. Zagreb: Informator, str. 96.
7. Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije (2007.): Instrument pretprijetne pomoći (IPA), Zagreb: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU, str. 4.
8. Škare, M. (2001): Nezaposlenost u Hrvatskoj i determinante potražnje za radom, Vol. 8. broj 1, Zagreb: Revija za socijalnu politiku, str. 20.
9. Franc, S., Bilas, V. i Cvitković, V.: Zaduženost Republike Hrvatske i zemalja srednje i istočne Europe, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, serija članaka u nastajanju, 2011, br- 11-02.

Internet:

1. Adriagate.com, O nama, dostupno na <http://www.adriagate.com/Hrvatska-hr/O-nama/> (18.11.2014).
2. Business.hr, Zagorje-Tehnobetonu prvi posao u Mađarskoj, dostupno na <http://www.business.hr/kompanije/zagorje-tehnoetonu-prvi-posao-u-madarskoj> (18.11.2014)
3. Central bank of Hungary, dostupno na http://english.mnb.hu/Root/ENMNB/Statisztika/data-and-information/mnben_statistikai_idosorok/mnben_elv_exchange_rate (17.10.2014).
4. Državni ured za trgovinsku politiku, Robna razmjena Hrvatske s Mađarskom, dostupno na <http://www.dutp.hr/userdocsimages/bilateralni/Ma%C4%91arska.pdf> (20.10.2015)
5. Dunapack, dostupno na <http://www.dunapack.hr> (29.10.2014).
6. Eurostat, dostupno na <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (05.10.2015.).
7. Hungarian Central Statistical Office, dostupno na <http://www.ksh.hu/?lang=en> (15.10.2015).
8. Hungarian Chamber of Commerce and Industry, Benefits of EU Membership, dostupno na <http://www.mkik.hu/en/magyar-kereskedelmi-es-iparkamara/benefits-of-eu-membership-2630> (15.10.2014).
9. Hungarian Government, Economy of Hungary, dostupno na http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/CN/en/en_Bilateralis/economy.htm?printable=true (16.10.2015.).
10. Hungarian Government, Hungary – country profile, dostupno na www.mfa.gov.hu/NR/.../CountryProfile_HUN.pdf (15.10.2014).
11. Hungarian Government, The history of Hungarian membership, dostupno na <http://eu.kormany.hu/the-history-of-hungarian-eu-membership> (16.10.2014).
12. KPMG International, dostupno na <http://www.kpmg.com/Global/en/services/Tax/tax-tools-and-resources/Pages/tax-rates-online.aspx> (29.10.2014.).
13. Ledo, Ledo, dostupno na <http://www.agrokor.hr/hr-HR/Ledo.html> (29.10.2014).

14. Liderpress.hr, Mlinar osvanuo u centru Budimpešte, dostupno na <http://liderpress.hr/tvrtke-i-trzista/poslovna-scena/mlinar-osvanuo-u-centru-budimpeste/> (29.10.2014.).
15. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Aquamarine (2013.): Godišnje izvješće uprave, dostupno na https://sudreg.pravosudje.hr/registar/f?p=150:28:0::NO:28:P28_SBT_MBS:100000104 (29.10.2014.).
16. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Diamant marina (2012.): Godišnje izvješće uprave, dostupno na https://sudreg.pravosudje.hr/registar/f?p=150:28:0::NO:28:P28_SBT_MBS:060184155 (29.10.2014.).
17. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Dunapack (2013.): Godišnje izvješće uprave, dostupno na https://sudreg.pravosudje.hr/registar/f?p=150:28:0::NO:28:P28_SBT_MBS:080416836 (29.10.2014.).
18. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Gospodarska diplomacija, Mađarska, dostupno na <http://gd.mvep.hr/hr/strana-trzista/madarska,32.html> (17.10.2014.).
19. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Programi pomoći Europske unije, dostupno na <http://www.mzoip.hr/print.aspx?id=7852> (17.10.2014.).
20. Opeka, O nama, dostupno na <http://www.opeka.eu/TvorniceOs.aspx> (29.10.2014.).
21. Podravka, Mađarska, dostupno na <http://www.podravka.hr/kompanija/trzista/madarska> (29.10.2014.).
22. Poslovni dnevnik, Raskid ugovora za Primošten ili kaznena prijava protiv Mađara, dostupno na <http://www.poslovni.hr/hrvatska/raskid-ugovora-za-primosten-ili-kaznena-prijava-protiv-maara-109520> (28.10.2014.).
23. Slobodna Dalmacija, dostupno na <http://arhiv.slobodnadalmacija.hr/20050409/sdmagazin01.asp> i <http://arhiv.slobodnadalmacija.hr/20040110/zadnjevijesti02.asp> (28.10.2014.).
24. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje, PHARE, dostupno na <http://www.safu.hr/hr/o-programima-eu/prva-generacija-eu-fondova/phare> (17.10.2014.).

25. United Nations Conference on Trade and Development, Foreign Direct Investment (FDI), dostupno na <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/Foreign-Direct-Investment-%28FDI%29.aspx> (05.11.2014).
26. Veleposlanstvo Mađarske u Zagrebu, Bilateralni odnosi, dostupno na http://www.mfa.gov.hu/kulkepvisolet/CR/hr/cr_bilateral/gazdasagi_kapcsolatok_hr.htm (17.10.2014).
27. 057 info, dostupno na <http://www.057info.hr/gospodarstvo/2012-01-16/madari-marinu-tribunj-doveli-u-financijski-kolaps> (28.10.2014).
28. Zagorje Tehnobeton, o nama, dostupno na <http://gpzagorje.hr/tvrtka/> (28.10.2014).

POPIS TABLICA I GRAFIKONA

Popis tablica

Tablica 1. Vrijednost BDP-a Mađarske (u milijunima eura)	3
Tablica 2. Zaposlenost Mađarske prema gospodarskim granama (u tisućama).....	5
Tablica 3. Stope zaposlenosti u Mađarskoj (2004.- 2014.).....	6
Tablica 4. Stopa nezaposlenosti u Mađarskoj (2004.-2014.)	7
Tablica 5. Indeks potrošačkih cijena Mađarske (2002.-2015.)	8
Tablica 6. Direktno strane investicije u Mađarsku (milijuna USD).....	9
Tablica 7. Vanjski dug države (2002-2013 u milijunima eura.)	10
Tablica 8. Kretanje poreznih stopa u Mađarskoj (2006.-2014.).....	11
Tablica 9. Kretanje BDP-a po stanovništvu u % (2002.-2013.).....	18
Tablica 10. Ukupan uvoz i izvoz Mađarske	21
Tablica 11. Struktura uvoznih dobara Mađarske (2004.-2015. godine).....	24
Tablica 12. Struktura uvoza Mađarske prema zemljama (2015. godina).....	25
Tablica 13. Uvozni proizvodi Mađarske (2003. i 2013. godina)	27
Tablica 14. Struktura izvoznih dobara Mađarske (2004 -2015. godina).....	27
Tablica 15. Struktura izvoza Mađarske prema zemljama (2015. godina).....	28
Tablica 16. Izvozni proizvodi Mađarske (2003. i 2013. godina)	29
Tablica 17. Vanjska trgovina uslugama Mađarske.....	31
Tablica 18. Robna razmjena Mađarske sa Hrvatskom.....	32

Popis grafikona

Grafikon 1. Struktura uvoza Mađarske (2004.-2015.)	23
Grafikon 2. Struktura izvoza Mađarske (2004.-2015.).....	28

Error! Bookmark not defined.

SAŽETAK

Mađarska kao novija članica EU-a ostvaruje intenzivan gospodarski rast. Članica je brojnih međunarodnih organizacija. Njeno gospodarstvo obilježava visoka stopa zaposlenosti u odnosu na nezaposlenost, a najveći broj zaposlenih upravo je zaposlen u uslužnome sektoru. BDP kroz promatrana razdoblja većinom raste, iako je za vrijeme recesije došlo do pada BDP-a. Međutim, uslijed rasta privatne potrošnje i investicija, te povećanja izvoza i rasta državne potrošnje uslijedilo je stabilnije područje kontinuiranog rasta. Iako se stopa rasta BDP-a godinama povećavala, ipak najveća stopa rasta zabilježena je u 2005. godini.

Mađarska vlada je provođenjem brojnih mjera ekonomske politike ipak poboljšala stanje u zemlji, čime je došlo do smanjenja vanjskog duga, te uvođenja stabilnijeg poreznog sustava za stanovništvo, kao i za tvrtke koje zapošljavaju većinu stanovništva.

Mađarska ima uravnoteženu robnu razmjenu, odnosno podjednako uvozi i izvozi svoje proizvode. Glavni uvozni proizvodi su strojevi i oprema, goriva i električna energija. Jedna od važnijih uvoznih partnera joj je Njemačka.

Među izvozne proizvode spadaju strojevi i transportna oprema, roba široke potrošnje, poljoprivredni proizvodi, kemikalije, odjeća, tekstil, željezo, čelik, vino. Zemlje u koje Mađarska najviše izvozi su Njemačka, Rumunjska, Austrija, Slovačka, Italija.

Velika je važnost robne razmjene Mađarske s Hrvatskom u koju više izvozi svojih proizvoda nego što uvozi. Na području Mađarske posluju mnoge Hrvatske tvrtke, te isto tako mnoge Mađarske tvrtke na području Hrvatske.

Ključne riječi : Mađarska, BDP, EU, uvoz, izvoz, robna razmjena

SUMMARY

Hungary as a newer member of the EU is experiencing an intensive economic growth. It is a member of numerous international organizations and its economy is characterised by a high employment rate, while the most workers work in the service sector. Its GDP mostly grew in the observed periods, even though it decreased during the recession. However, due to the growth of private and public consumption and investments, and an increase of exports, a more stable domain of continuous growth followed. Even though the rate of GDP growth increased over the years, the highest rate of growth was registered in 2005.

The Government of Hungary implemented many measures of economic policy and improved the state of the country, which lead to a reduction of external debt and introduction of a more stable tax system for the population as well as the companies which employ most of the population.

Hungary has a balanced foreign trade in goods, i.e. its import and export of goods are roughly the same. Its main imports are machines, equipment, fuels and electricity. One of its most important import partners is Germany.

Hungary mostly exports machines and transport equipment, consumer goods, agricultural products, chemicals, clothes, textile, iron, steel and wine. Countries to which Hungary exports the most are Germany, Romania, Austria, Slovakia and Italy.

Foreign trade in goods of great importance is between Hungary and Croatia; Hungary exports to Croatia more products than it imports from Croatia. Many Croatian companies are present in Hungary, and many Hungarian companies also do business in Croatia.

Key words: Hungary, GDP, EU, import, export, foreign trade in goods